

ZPRAVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIRU

Mezinárodní filmový festival o životním prostředí, přírodním a kulturním dědictví – Ekofilm 2008 odstartoval herec Jaroslav Dušek v roli výpravčího Kinematovlaku. Díky tomuto pojízdnému „kinu“ Ekofilm letos probíhal nejen v Českých Budějovicích a Českém Krumlově, ale také v Třeboni, Veselí nad Lužnicí a v Boršově nad Vltavou. Více o festivalu v rubrice Události měsíce.

Foto Jakub Kašpar

OBSAH

UDÁLOSTI MĚSÍCE • Ovzduší zůstává základním problémem českého životního prostředí (2) • Jaký byl XXXIV. ročník Ekofilmu (4) • Evropský týden mobility 2008 (8) • Finance (10) • Zprávy ze správy životního prostředí (12) • **ROZHOVOR** • Václav Cílek – Žijeme v období obecné změny (23) • **ANALÝZY, SOUHRNY, KOMENTÁŘE** • Perspektivy spolupráce ČR s organizací EUMETSAT (27) • Náměstek generálního tajemníka OSN Achim Steiner navštívil Prahu (29) • Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti – páté výročí (31) • **TIP** • Wild Wonders of Europe (32) •

OVZDUŠÍ ZŮSTÁVÁ ZÁKLADNÍM PROBLÉMEM ČESKÉHO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Vláda ČR 15. října 2008 projednala novou Zprávu o životním prostředí ČR v roce 2007.

„Po předchozí stagnaci v letech 2005 – 2006 se stav životního prostředí v zemi začíná mírně zlepšovat,“ řekl ministr životního prostředí Martin Bursík. „Zpráva ale zároveň zdůrazňuje, že zásadní problémy, na něž upozornily již předchozí zprávy o životním prostředí ČR, nejen přetrvávají, ale jsou stále naléhavější. Narůstají negativní dopady rostoucí automobilové dopravy, rostou emise skleníkových plynů a nedaří se snižovat znečištění ovzduší z vytápění domácností,“ upozornil ministr Bursík. Ve všech těchto oblastech MŽP připravilo nebo připravuje návrhy ke zlepšení situace.

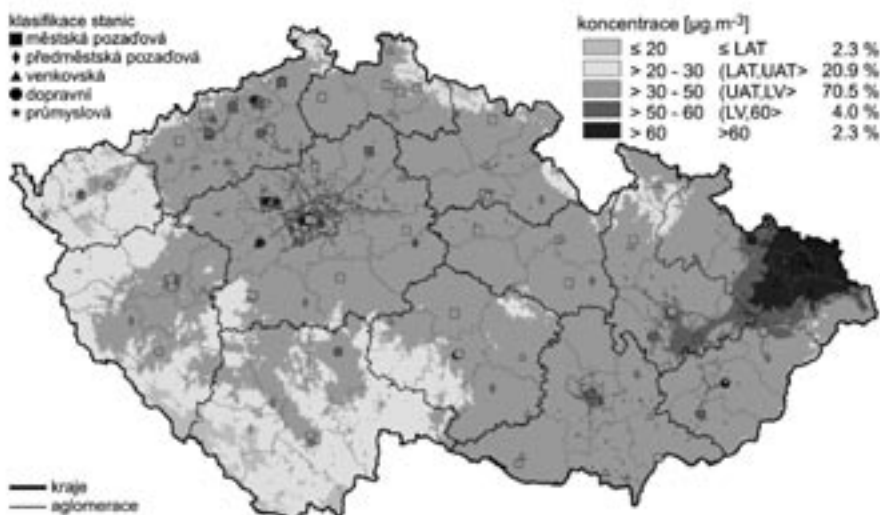
Emise skleníkových plynů a znečišťujících látek po strmém poklesu na začátku 90. let dále neklesají, v posledních letech naopak v některých případech dokonce mírně rostou. Strmě roste znečištění z mobilních zdrojů, které v roce 2006 dosáhlo 13 % celkových skleníkových emisí. Měrné emise skleníkových plynů v ČR stále patří mezi nejvyšší v Evropě. Energetická náročnost české ekonomiky se snižuje, přes to je ale stále výrazně vyšší než evropský průměr.

Doprava je nadále jedním z hlavních znečišťovatelů ovzduší a její vliv na kvalitu ovzduší neustále stoupá.

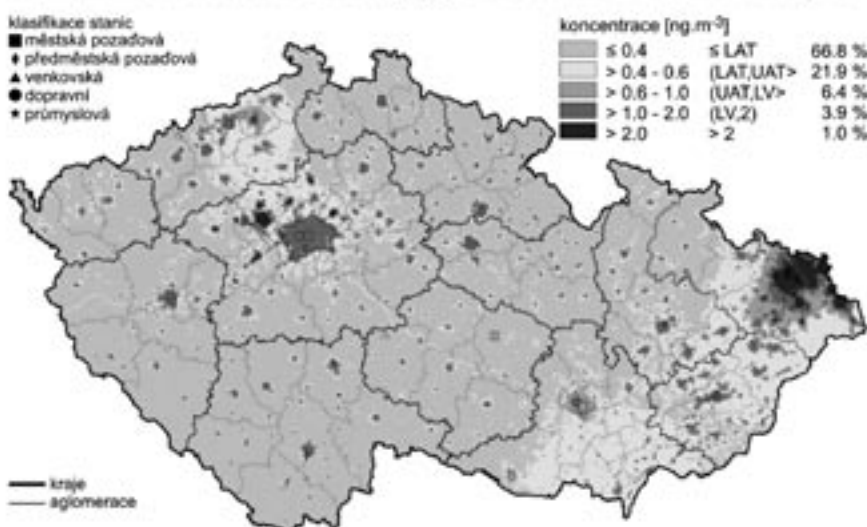
Silniční doprava se podílela v roce 2006 na emisích NOx 32 %, těkavých organických látek 23 %, prachových částic frakce PM10 33 % a jemného polévatého prachu frakce PM2,5 dokonce 46 %. Významným zdrojem prachových částic je i vytápění domácností (30 % PM10 a 23 % PM2,5). Jen velmi pomalu klesá podíl tuhých fosilních paliv pro vytápění domácností. Na většině území ČR jsou překračovány cílové imisní limity pro přízemní ozón, což představuje riziko pro lidské zdraví i ekosystémy. Stále dochází k překračování imisních limitů pro částice PM10 i cílových imisních limitů stanovených pro benzo(a)pyren. Narůstá výskyt alergických onemocnění u dětí, zejména předškolního věku.

Přepravní výkony osobní dopravy rostou, pokračuje nárůst individuální automobilové dopravy a letecké dopravy. Počet registrovaných vozidel se meziročně zvýšil o 4 % u osobních a 14 % u nákladních vozidel. Vysoké stáří vozového parku komplikuje snižování znečištění z dopravy. V nákladní dopravě zajišťuje většinu přepravních výkonů nákladní silniční doprava (71 %), jejíž zátěž na životní prostředí je ze všech druhů nákladní přepravy největší.

Průměrné denní koncentrace PM₁₀ v ovzduší v roce 2007. Zdroj: ČHMÚ.

Roční průměrné koncentrace benzo(a)pyrenu v ovzduší v roce 2007. Zdroj: ČHMÚ.

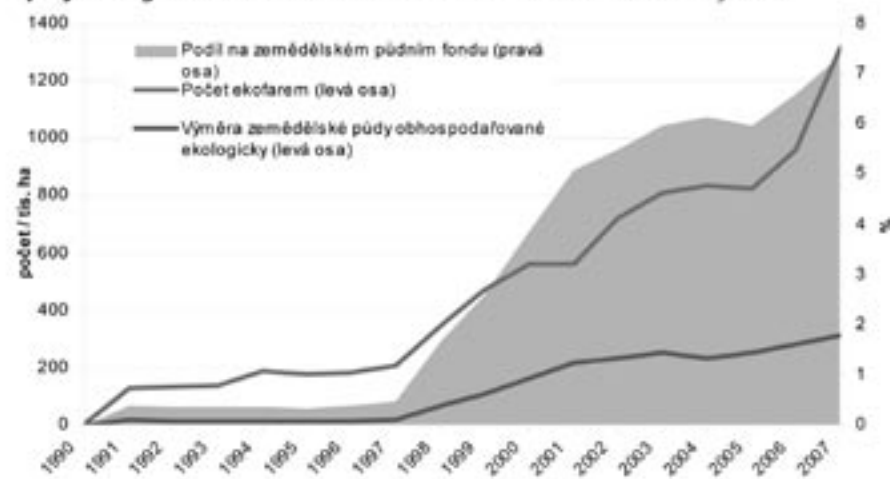

Zdravotní stav lesů v ČR, podle míry defoliace (odlistění) jehličnatých stromů starších 60 let, patří mezi nejhorší v Evropě.

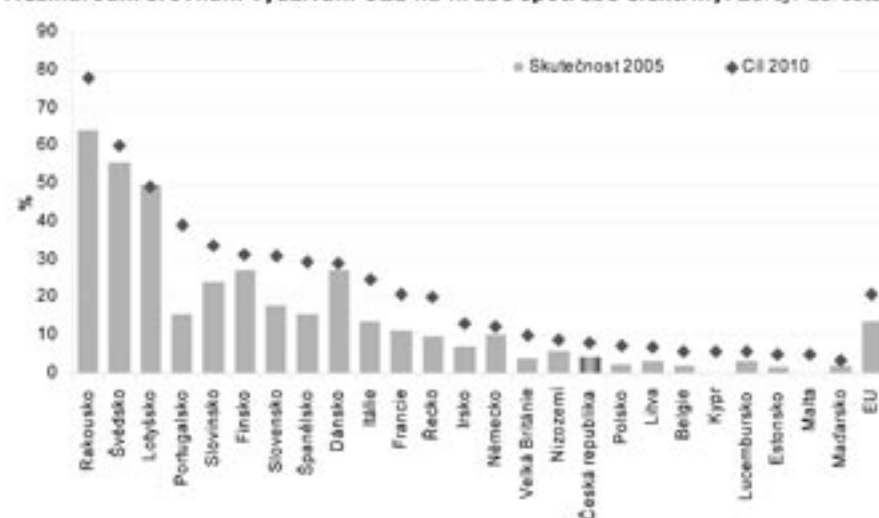
Produkce odpadů dle předběžných výsledků meziročně stoupla. Stále je vysoký podíl odpadů ukládan na skládky a přetrvává vysoký podíl skládkování komunálního odpadu. Ačkoli se zvýšila výtěžnost tříděného sběru obalových odpadů, míra recyklace celkového komunálního odpadu stagnuje a ani z poloviny nedosahuje míry recyklace v Rakousku, Německu či Nizozemí.

„Zpráva jednoznačně ukazuje potřebnost nové legislativy, kterou připravujeme,“ řekl ministr Bursík a doplnil, že jde především o novelizaci odpadové legislativy a zákona o ovzduší. „Klíčová bude také nová klimatická politika ČR či novela lesnické legislativy, na které budeme spolupracovat s Ministerstvem zemědělství podle nového Národního lesnického programu,“ dodal ministr.

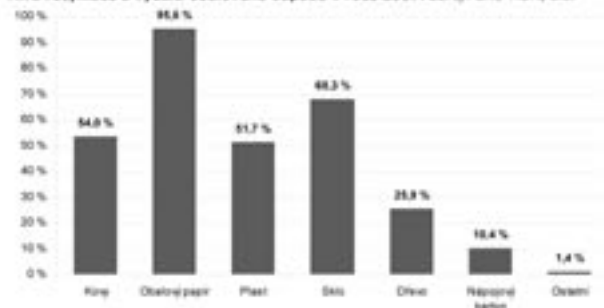
Vývoj ekologického zemědělství v ČR v letech 1990–2007. Zdroj: MZe.

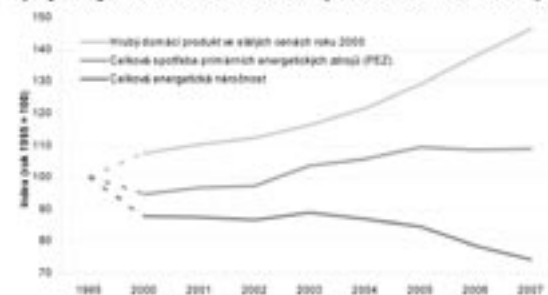
Mezinárodní srovnání využívání OZE na hrubé spotřebě elektřiny. Zdroj: Eurostat.

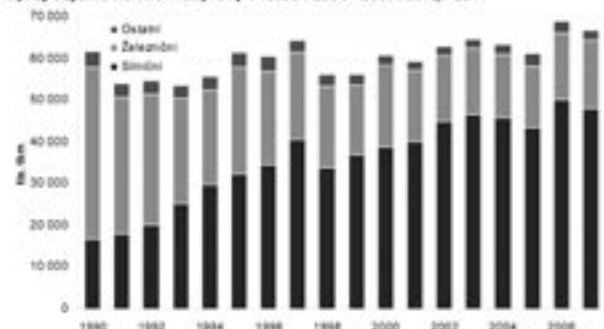
Míra recyklace a využití obalového odpadu v roce 2007. Zdroj: EKO-KOM, a.s.

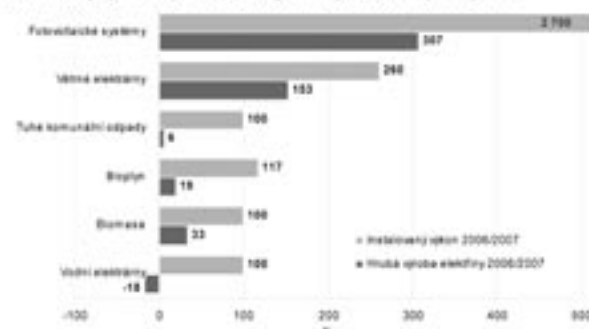
Vývoj energetické náročnosti ekonomiky v letech 2000–2007. Zdroj: MPO.

Vývoj objemů nákladní dopravy v letech 1990–2007. Zdroj: CDV.

Instalovaný výkon a výroba elektřiny z OZE (2006/2007). Zdroj: MPO.

Životnímu prostředí pomohou také projekty podpořené Státním fondem životního prostředí ČR a Operačním programem Životní prostředí (OPŽP). Finanční podpora směřuje například na výstavbu čistíček odpadních vod, rozšiřování třídění odpadu, zavádění recyklačních technologií či zateplení a výměnu kotlů v domácnostech. „Jen v OPŽP vyčerpáme na podporu projektů ke zlepšení stavu českého ovzduší, vod i přírody do roku 2013 pět miliard eur,“ řekl ministr Bursík.

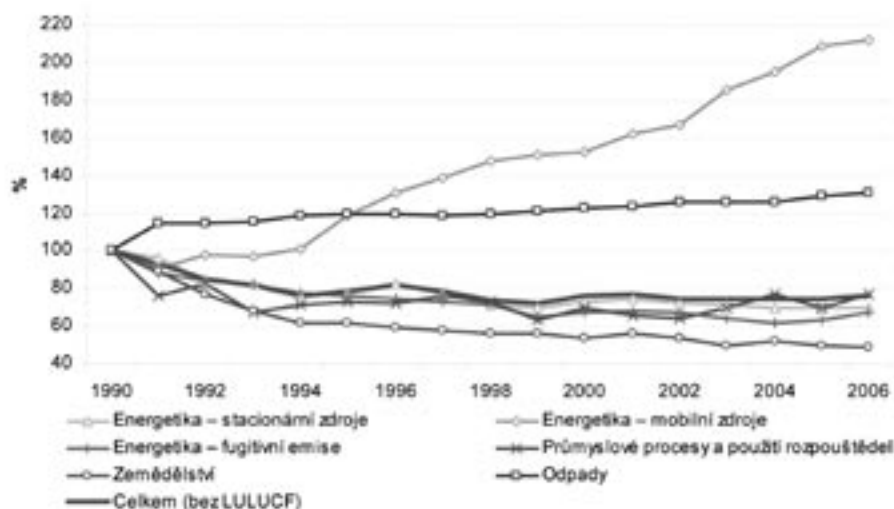
Na www.mzp.cz v databázi tiskových zpráv z 15. 9. 2008 jsou ke stažení: Infolist MŽP č. 4/2008 se základními informacemi ze Zprávy o životním prostředí ČR v roce 2007, dále shrnutí zprávy a kompletní text zprávy.

Jakub Kašpar,
tiskový mluvčí MŽP,
upraveno (red)

Vývoj početnosti druhů volně žijících ptáků v letech 1982–2006. Zdroj: ČSO.

Vývoj emisí skleníkových plynů po sektorech v letech 1990–2005. Zdroj: ČHMÚ.

JAKÝ BYL XXXIV. ROČNÍK EKOFILMU

Ekofilm je nejstarším mezinárodním filmovým festivalem svého druhu v Evropě a je členem mezinárodního sdružení festivalů o životním prostředí ECOMove International.

34. ročník Mezinárodního filmového festivalu o životním prostředí, přírodním a kulturním dědictví – Ekofilm 2008 se konal od 6. do 12. října 2008 v Českých Budějovicích a v Českém Krumlově. Festivalový Kinematovlak navštívil Třeboň, Veselí nad Lužnicí a Boršov nad Vltavou. Do soutěže MFF Ekofilm bylo letos přihlášeno 172 filmů ze 33 zemí světa, z toho 46 z České republiky, postoupilo 62 vybraných filmů, které hodnotila šestičlenná mezinárodní porota.

Den první

Ekofilm 2008 zahájil 6. října hned ve dvou jihočeských městech zároveň. V 17 hodin na nádraží v Třeboni v čepici a s plácačkou vypravil Kinematovlak Ekofilm na cestu po Jižních Čechách Jaroslav Dušek, letošní dobrá duše(k) a průvodce festivalu.

V českobudějovickém kině Kotva se tentýž den odpoledne uskutečnila Vzpomínka na Joy Adamsonovou. Na oskarový film Volání divočiny – Příběh lvice Elsy navázalo povídání se Zuzanou Beranovou o méně známých aktivitách Adamsonové a autogramiáda prvního českého životopisu J. Adamsonové, který Z. Beranová před nedávnem napsala. Obě jmenované dámy spojuje rodná Opava a láska k Africe.

Kinematovlak na cestu vyprovodila i kapela.

Foto Jakub Kašpar

Mluví festivalu Veronika Dušková, prezident Ekofilmu Pavel Kovář, dramaturgyně Jitka Radová, mluvčí MŽP Jakub Kašpar a mluvčí Českých drah Ondřej Kubala na tiskové konferenci v Praze před zahájením Ekofilmu.

Foto MFF Ekofilm – Jan Fischer

Ve 20 hodin byl oficiálně odstartován filmový maratón evropskou premiérou kanadsko – francouzského filmu Změny klimatu – Blýská se na časy. Dokumentární drama ukazuje na osudech tří lidí z různých částí světa přímé dopady klimatických změn v roce 2075. Film je založen na nejnovějších vědeckých poznatcích.

Festival pro všechny

Festival letos navštívilo celkem 6200 návštěvníků. Všechny festivalové pořady byly určeny veřejnosti a byly pro akreditované účastníky zdarma. Filmy byly divákům během festivalu k dispozici na přání ve všech místech konání festivalu.

Návštěvníci měli zájem nejen o filmy, ale i o besedy, semináře a o doprovodné akce.

Obě doprovodná divadelní představení, Racek od R. Bacha i Rozehvělé stření, ve kterých účinkoval Jaroslav Dušek, diváci zcela obsadili. Z hostů festivalu nejvíce zaujali Steve Lichtag s Tomášem Ryškou a také Lichtagovi hosté, kteří hovořili o negativních vlivech potápění na podmořský svět. Příjemnou atmosféru mělo také setkání s Jasnou pákou nebo vernisáž výstavy fotografií Rudolfa Šmída Home made traktor.

Hlavní cenu získali drsní Zajatci bílého boha

Závěrečného večera Ekofilmu 2008 se účastnil také místopředseda vlády a ministr životního prostředí Martin Bursík. „Ekofilm je mému srdci nejbližším festivalem. Festival má ohromnou tradici a přežil různé periody. Vnímám, že naše společnost konečně začíná být citlivější k tématu. Ještě kdyby se nám podařilo dostat filmy dále, zejména mezi školáky. Rád bych, aby je zaujaly natolik, aby se jim dále věnovali jak umělecky tak jejich tématům odborně, aby byli dalšími nositeli udržitelné formy života,“ řekl během předávání ocenění.

Napětí vyvrcholilo, když Jaroslav Dušek, průvodce letošního ročníku, zahájil v českokrumlovském divadle slavnostní ceremoniál vyhlašování výsledků. Oblečen byl stylově, v ekologickém obleku z technického konopí a bos, aby měl neustále kontakt s „matičkou zemí“. Vyzval i ostatní, že si mohou odložit své boty a ponožky. A skutečně se našli tací, kteří ho poslechli. Například ministr životního prostředí Martin Bursík či režisér Steve Lichtag, který bosý přebíral Hlavní cenu Ekofilmu za film Zajatci bílého boha. Snímek je hlavně dílem mladého etnologa Tomáše Ryšky, člena organizace UWIP (Uni-

Festivalový vozový park – hybridní Toyoty Prius

Foto Jakub Kašpar

Festivalové odpoledne na Přírodovědecké fakultě Jihočeské univerzity na téma: A(nta)rktida aneb Na tenkém ledu.

Foto Libor Sváček

Režisér Josef Čiřařovský převzal od Martina Bursíka Cenu Ministerstva životního prostředí za snímek *Příběh jedné asanace*.

Foto Libor Sváček

Mezinárodní porota při práci – zprava: Olga Sommerová, Michael Havas, Vlado Milunić, Ján Oparty, Ilja Rupeldt, Darko Stulić.

Foto Jitka Radová

Dramaturgyně Ekofilmu Jitka Radová v roli výpravčí vypravuje na trasu Kinematovlak.

Foto Libor Sváček

ted World of Indigenous People), jak uvedl v děkovné řeči Lichtag.

„Byl jsem velmi potěšen hlavní cenou, nepočítal jsem s ní,“ řekl Lichtag při přebírání ceny. „A Tomášovi držím palce do další práce. Je velmi odvážný. Když za mnou přijel s mnoha hodinami natočeného materiálu, chtěl jsem nejdříve, aby mi odvyprávěl svůj příběh. Když mi ho řekl, neváhal jsem ani minutu a na mé režii jsme se domluvili.“

Členka poroty, Olga Sommerová hodnotila poprvé soutěžní filmy Ekofilmu a byla porotováním nadšená. „Viděla jsem řadu nádherných filmů o přírodě. Kromě toho jsem oceňovala filmařskou techniku, nádhernou kameru i témata. Na vítězném filmu jsme se shodli téměř jednohlasně. Film vzniknul hlavně díky odvaze Tomáše Ryšky a jsem ráda, že získal tuto cenu.“

Kdo za tím je?

Vyhlašovatelem a organizátorem festivalu Ekofilm je Minister-

stvo životního prostředí, spolu-vyhlašovateli Jihočeský kraj, statutární město České Budějovice, město Český Krumlov a Občanské sdružení Ekofilm.

Prezidentem festivalu je děkan Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze Pavel Kovář.

Záštitu nad festivalem převzal ministr životního prostředí Martin Bursík, ministr školství, mládeže a tělovýchovy Ondřej Liška, ministr kultury Václav Jehlička a Česká komise pro UNESCO.

Ekofilm by se neuskutečnil bez finančních a mediálních partnerů, kterým organizátoři děkují.

Skončil Ekofilm 2008, ať žije Ekofilm 2009

Již nyní jste zváni na příští, a to 35. ročník Ekofilmu, který se uskuteční od 5. do 11. října 2009.

Vše o festivalu najdete na internetových stránkách www.ekofilm.cz.

Veronika Dušková,
mluvčí MFF Ekofilm, upraveno (red)

Slavnostní večer na závěr Ekofilmu 2008. Uvedl Jaroslav Dušek stylově: bos a v ekologickém obleku.

Foto Libor Sváček

Steve Lichtag – režisér filmu *Zajatci bílého boha*, který získal Velkou cenu Ekofilmu.

Foto Libor Sváček

Zahájení festivalu v českobudějovickém kině Kotva.

Foto Libor Sváček

EKOFILM 2008

Z protokolu rozhodnutí poroty:

Udělení cen na XXXIV. ročníku Mezinárodního filmového festivalu o životním prostředí, přírodním a kulturním dědictví

VELKÁ CENA EKOFILMU 2008

Film: **Zajatci bílého boha**

Režie: Steve Lichtag

Země původu: Česká republika

Odůvodnění poroty: Důsledné a nebojácné odhalení tragického dopadu misijní pomoci domorodému laoskému kmenu Akha v Thajsku. Cena zohledňuje dlouhodobý terénní výzkum mladého českého etnologa a jeho hluboké sblížení s minoritní kulturou.

ZVLÁŠTNÍ CENA MEZINÁRODNÍ POROTY

Film: **Stěna smrti**

Režie: Yossi Weissler / Moshe Alpert

Země původu: Izrael

Odůvodnění poroty: Za filmařsky a obrazově dokonalý pohled do života kozorožců obřích, kteří žijí u Mrtvého moře. Porota oceňuje, že tvůrčí tým byl dokonale seznámen s životním cyklem těchto unikátních zvířat. Dokázal podat jejich život v dramatickém příběhu a zejména je filmovat v náročném prostředí stěny smrti.

CENA ZA REŽII

Film: **Nehasit! Hořím!** Miloslav Příhoda - jezdec military

Režie: **Hana Pinkavová**

Země původu: Česká republika

Odůvodnění poroty: Za skvělé režijní uchopení začátku životní cesty mladého sportovce a jeho rodiny, hospodařící na koňské farmě. Film má silnou emocionální působivost a společenský dosah.

CENA ZA SCÉNÁŘ

Film: **Africká krysa obrovská**

Scénář: Herbert Ostwald

Země původu: Německo

Odůvodnění poroty: Za téměř neuvěřitelný příběh obrovské africké krysy, která je po ročním výcviku vyslaná do Mozambiku vyhledávat nášlapné miny. Film poukazuje na symbiózu mezi člověkem a přírodou, kde divoké zvíře může odstranit zlo napáchané člověkem.

CENA ZA KAMERU

Film: **Vysoké Tatry – divočina zamrzlá v čase**

Kamera: Tomáš Hulík

Země původu: Slovenská republika

Odůvodnění poroty: Za velice senzibilní a výtvarně ztvárnění obrazové složky filmu, se zvláštním zaměřením na kameramanskou invenci a pohotovost při natáčení každodenního života v oblasti Vysokých Tater.

Ceny v jednotlivých kategoriích:

CENA V KATEGORII PUBLICISTIKA, ZPRAVODAJSTVÍ

Film: **Story – Poslední dny v ráji**

Režie: Johannes Höflich

Země původu: Německo

Odůvodnění poroty: Za žurnalisticky zdařilé poukázání na jeden z nejzávažnějších problémů dneška: Negativní následky masové a komerční turistiky už i na místě, které nazýváme posledním rájem.

CENA V KATEGORII DOKUMENT

Film: **Živý obraz lepšího světa**

Režie: Marian Polák

Země původu: Česká republika

Odůvodnění poroty: Za vynikající dokumentaristický počin – kameramansky a režijně zvládnutou výpověď o pozoruhodném poustevníkově, který žije ve vědomém souladu s přírodou.

CENA V KATEGORII VĚDECKÝ, VZDĚLÁVACÍ POŘAD

Film: **Příroda Tech – Program 1: Zátrak pohybu**

Režie: Alfred Wendt, Steve Nicholls

Země původu: Rakousko

Odůvodnění poroty: Film je obdivuhodnou ukázkou toho, jak je možné při výrobě robotů se inspirovat tím, jakým způsobem to už před námi dávno vyřešila příroda sama. Přestože je evidentní, že dnešní roboti jsou ještě velmi nedokonalou napodobeninou toho, co je v přírodě dokonalé, a zatím pro nás nedostižné, směr je nicméně správný

a na jeho konci nás zaručeně čeká ne jeden úspěch. Ve filmu jsou ilustrované příklady inspirace pro letadla z říše ptáků, švábů, much a gekonů jako inspirace pro nejrůznější pozemská vozítka.

CENA V KATEGORII VOLNÁ TVORBA

Film: **Plastic People**

Režie: Pavel Koutský

Země původu: Česká republika

Odůvodnění poroty: Film kriticky poukazuje na zrádnost komerčního diktátu věčného mládí a touhy žen po umělém dokonalém vzhledu za cenu možného trvalého poškození zdraví a ztráty jedinečnosti.

Ceny partnerů a vyhlášovateli festivalu:

CENA MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Film: **Příběh jedné asanace**

Režie: Josef Císařovský

Země původu: Česká republika

Odůvodnění poroty: Film dokumentuje na příkladě historického města Loun, na pozadí vulkanické krajiny Středohoří, nenávratnou zkázu velké části rostlého města výměnou za bezduché sídliště. Takto byla záměrně vymazaná paměť města, která je podstatou vztahu jeho obyvatel ke krajině. Dokument je pouze ukázkou, jakým podobným způsobem byla bezohledně zničena dlouhá řada historických měst během šedesátých a sedmdesátých let minulého století. Dokument Císařovského je současně také mementem proti možná ještě větší zkáze měst, které dále ničí současná konzumní společnost pod diktátem neviditelné ruky trhu.

CENA HLAVNÍHO PARTNERA SFŽP

Film: **Ve jménu růží**

Režie: Thierry Berrod

Země původu: Francie

Odůvodnění poroty: Odvážný výběr a hravé ponoření do podstaty významu věčně tabuizovaného tématu a poukázání na důležitost jeho společenského a ekologického významu a potenciálu dnes a v budoucnu.

CENA STATUTÁRNÍHO MĚSTA ČESKÉ BUDĚJOVICE

Film: **Neznámá Antarktida**

Režie: Pavol Barabáš

Země původu: Slovenská republika

Odůvodnění poroty: Za autentické vyprávění příběhu odvážných slovenských a českých dobrodruhů, kteří se rozhodli zdolat nejvyšší horu Antarktidy.

CENA MĚSTA ČESKÝ KRUMLOV

Film: **Na stopě pobřežních vlků**

Režie: Richard Matthews

Země původu: Německo

Odůvodnění poroty: Za obrazové a profesionálně dokonalé zpracování života vlků v Britské Kolumbii a jejich dramatického setkání s člověkem.

CENA JIHOČESKÉHO KRAJE

Film: **Olga a strážce času: malý ranní epos**

Režie: Manuelle Ceconello

Země původu: Itálie

Odůvodnění poroty: Za pravdivé a autentické zobrazení každodenního rituálu farmářky (mlékařky-sýrařky) Olgy, její lásky k horám a k okolní přírodě, se kterou žije ve vzácné symbióze.

CENA STUDENTSKÉ POROTY

Film: **Hormonální akvárium**

Režie: Tereza Tara

Země původu: Česká republika

Odůvodnění poroty: Film originálně zobrazuje problematiku hormonální antikoncepce, která ve svém důsledku ovlivňuje celý ekosystém a jejíž vliv se objevuje na místech, kde bychom to nečekali. Filmaři se na téma dívají z mnoha úhlů a vybízí k zamyšlení nad věcí, kterou bereme jako samozřejmou.

Mezinárodní porota: Michael Havas (Česká republika), Vlado Milunić (Česká republika), Ján Opaty (Slovenská republika), Ilja Ruppeltdt (Nový Zéland), Olga Sommerová (Česká republika), Darko Štulić (Srbsko)

EVROPSKÝ TÝDEN MOBILITY 2008

Letošní Evropský týden mobility, který trval od úterý 16. do pondělí 22. září, v České republice stejně jako v celé Evropě obyvatelům měst připomněl, že to jde i jinak – bez aut. Navíc došlo k zajímavému posunu – tato osvětová kampaň se stává celosvětovou, zapojuje se do ní stále více států i z dalších kontinentů.

Letošní motto *Čistý vzduch všem* symbolizovalo současný problém měst – znečištěné ovzduší a jeho vliv na lidské zdraví. Ve dvou třetinách evropských měst se překračují normy v kvalitě ovzduší! Vzhledem k tomu, že se na znečištění ovzduší ve městech podílí hlavně doprava, je nutné najít způsoby, jak snížit emise a z měst vytvořit příjemné místo pro život.

Osvětová kampaň Evropský týden mobility nabízí občanům nenásilnou formou cestu, jak dopravní zatížení ve městech řešit. V některých městech byla například jeden den městská hromadná doprava zdarma. Jak ukazují příklady z jednotlivých měst, škála pořádaných akcí je široká.

V pondělí 22. září, kdy kampaň vyvrcholila Evropským dnem bez aut, například v Semicích besedovala s občany a s dětmi ze základní školy klimatoložka a moderátorka počasí ČT Taťána Míková, která

V pelotonu byly k vidění zajímavé modely oděvů i vozidel.

Smetanovo nábřeží v Praze bylo uzavřeno pro motorová vozidla.

Přes Nuselský most se cyklojízda vrátila zpět k místu startu – k Rudolfinu.

Cyklisté jeli po magistrále, která jindy patří autům, i přes Václavské náměstí

U Rudolfinu si lidé mohli posedět v hospůdce na jindy tak rušné silnici.

Taťána Míková beseduje při Evropském dni bez aut s občany v Semicích.

je členkou mezinárodní sítě Climate Broadcasters Network. Tato síť informuje prostřednictvím známých osobností z televize veřejnost jednotlivých států o problematice klimatických změn a ochraně klimatu.

V České republice se do kampaně Evropský týden mobility zapojilo 90 měst, v celkovém počtu je tak ČR na pátém místě (po Rakousku – 378 měst,

Španělsku – 321 měst, Francii – 180 měst a Rumunsku – 107 měst).

V celé Evropě se kampaně účastnilo nakonec 2102 měst. Vedle členských států EU (vyjma Dánska, Estonska a Malty) se akce zúčastnily i Albánie, Chorvatsko, Island, Kosovo, Makedonie, Norsko, Srbsko a Švýcarsko. Na dalších kontinentech to byly Brazílie, Ekvádor, Japonsko, Jižní Korea, Kanada, Kolumbie, Thajsko a Tchaj-wan (celkem 39 zemí).

Eva Veverková, tiskové oddělení MŽP,
koordinátorka Evropského týdne mobility v ČR,
upraveno (red)
Foto autorka

ČESKÁ MĚSTA BEZ AUT

- V Praze zájemci mohli jet vlakem nově otevřenými tunely Nového spojení a od úterý do pátku si lidé mohli vyzkoušet cesty do práce na kole z Radotína, Zbraslavi, Hájů a Sedce. Cílem akce bylo upozornit Pražany na existující cyklostezky, které umožňují pohodlné každodenní dojíždění do práce na kole.
- V Ústí nad Labem zahájil Evropský týden mobility Jízdu labskou soutěskou na kole či na in-linech.
- Kampaň Evropský týden mobility letos podpořily také Kraj Vysočina a Zlínský kraj.
- V Havířově se mohli lidé v úterý vydat na Spanilou jízdu v maskách na jakémkoliv dopravním prostředku.
- V Bolaticích, Hořicích, Lipníku nad Bečvou a dalších městech děti absolvovaly kurs dopravní výchovy v teorii i v praxi – na dopravním hřišti. V Českých Budějovicích vyhlásili výtvarnou soutěž k tématu „čistý vzduch všem“ a ve Štětí proběhla dopravně bezpečnostní akce Jablko nebo citrón – děti spolu s Městskou policií hodnotily, jak řidiči aut dodržují předpisy.
- V Praze se také konala celotýdenní série aktivit pod heslem Zažít město jinak, kterou pořádala platforma Auto*Mat.
- V Havířově si dali sraz řidiči kočárků v soutěži o nejlepší „vytuněný“ kočárek.
- V Sokolově ve středu nabídli středoškolákům projíždku po sokolovských cyklostezkách na kolech, kolo-běžkách či bruslích.
- V Jihlavě mohli lidé zažít na vlastní kůži každodenní realitu handicapovaných při chůzi s bílou holí (s klapkami na očích nebo simulačními brýlemi) a při pohybu na invalidním vozíku; a podobně ve Vsetíně uspořádali „Den bariér v nás a kolem nás“.
- V Třebíči studenti ze Studentského parlamentu ve spolupráci se strážníky Městské policie provedli průzkum v blízkosti přechodu pro chodce u všech ZŠ v rámci projektu „Být viděn“.
- Ve Vsetíně podpořili kolo jako dopravní prostředek do zaměstnání v akci „Úředníci na kolech“ – zaměstnanci městského úřadu, kteří přijeli do práce na kole, společně zamířili na pracovní výlet po okolí města.
- Ministr životního prostředí Martin Bursík se zúčastnil v sobotu dopoledne cyklojízdy v Mostě.
- I v ostatních městech pozvali v sobotu do sedel na cyklovýlet – v Hodoníně, Letovicích, Holešově, Semilech, Karvině, Velkém Meziříčí, Hroznové Lhotě, Třebíči, Písku a v Lipníku nad Bečvou. V Hlinsku s občany jeli i zástupci městského úřadu a Městské policie.
- Organizátoři kampaně v Kralupech nad Vltavou pozvali majitele pejsků na 1. ročník pochodu se psem Kralup-

ská řapka na téma „Nechte doma čtyřkolého miláčka a pojdte ven s tím čtyřnohým“.

- V Karvině uspořádali na Univerzitním náměstí závody koloběžek a kolečkových bruslí „Vše na kolečkách“.
- Ve Zlínském kraji organizovaly České dráhy ve spolupráci s krajem a řadou měst jízdu vlakem, vypraveným speciálně v rámci Evropského týdne mobility, který mířil ze Zlína do Rožnova pod Radhoštěm a zpět, přičemž cestující mohli kromě jízdy zdarma navštívit vybrané památky podél trasy. Také Kroměříž využila jízdu modernizovanými vozidly Regionova.
- Ve Zlíně a Otrokovicích jezdil v sobotu historický trolejbus.
- V Praze nabídli organizátoři veřejnosti celodenní happening pro dospělé i děti na uzavřeném Smetanově nábřeží a náměstí Jana Palacha. Vznikla tak ulice pro lidi – místo, kde je příjemné pobýt a zajímavě strávit čas. Zároveň se zde propagovaly alternativní, ekologické a k životnímu prostředí ohleduplné druhy dopravy. Odpoledne městem projel tramvajový průvod historických i nových tramvají. Od Rudolfiny vyjela tradiční cyklojízda Prahou, které se účastnilo přes tři tisíce cyklistů. Evropský den bez aut zakončil závěrečný koncert u Rudolfiny. Cyklisté se mohli v neděli v Praze také projet po Jižním městě při „Pražském cyklozvonění“.
- V Hroznové Lhotě v neděli proběhla již dobře známá Hroznolhotská cykliáda a v Ústí nad Labem se již podruhé jelo městem na in-linech – během akce byla na trase odkloněna doprava. V cíli Státní zdravotní ústav nabídl bezplatné vyšetření.
- V pondělí 22. září, který byl v celé Evropské unii Evropským dnem bez aut, například v Karlových Varech uzavřeli Sokolovskou ulici – jednu z nejdůležitějších městských komunikací spojující střed města s hustě obydlenou čtvrtí Rybáře.
- V Lázních Bělohrad byla v jinak rušné Lázeňské ulici vytvořena dočasná pěší zóna s celodenním programem pro všechny obyvatele města.
- V Přesticích vyjeli občané a zastupitelé města společně na kole mapovat problematická místa pro cyklisty.
- V Hlinsku byla uzavřena ulice ČSA. Vedle programu Evropského dne bez aut nechalo město tento den opět změřit imisní limity a hluk v této lokalitě a pracovníci Zdravotního ústavu Pardubice porovnávali výsledky s měřeními, které zde probíhalo v běžném provozu.
- Ústecký kraj připravil na pondělí odborný seminář „Dopravní dostupnost“ k tématu veřejné dopravy.

FINANCE

MIMOŘÁDNÝ ZÁJEM O DOTACE NA VODOHOSPODÁŘSKÉ PROJEKTY

Celkem 203 projektů, podaných ve třetí výzvě Operačního programu životní prostředí (OPŽP), v nákladech dosahujících až 20 miliard korun, hodnotí v současné době Státní fond životního prostředí ČR (SFŽP). Projekty přispějí ke splnění závazků ČR vyplývajících z evropské legislativy v oblasti odkanalizování a čištění městských odpadních vod, a tím i ke zlepšení kvality vod u nás. Vy-

dávání rozhodnutí o financování projektů se předpokládá v polovině listopadu 2008.

Vyhlášená výzva nebyla, na rozdíl od běžné praxe z jiných operačních programů, nijak finančně omezena, a to právě z důvodu blízkého se termínu pro splnění zmíněných závazků, kterým je konec roku 2010. Znamená to zpracování historicky mimořádného finančního objemu evropských prostředků ve velmi krátkém čase.

SFŽP zvládá administraci projektů, přestože Evropská komise rozhodla po červnové kontrole hodnocení finanční a ekonomické analýzy (FEA) projektů, předkládaných především obcemi a kraji do OPŽP, o změně metodiky. „Pro některé projekty to znamená navýšení maximální možné dotace, pro některé – především rekonstrukce čistíren odpadních vod – ovšem snížení této hranice,“ řekl ředitel SFŽP Petr Štěpánek.

„Změnu schválila Evropská komise v průběhu hodnocení projektů, tedy žádná obec, žádný žadatel v té době neměl podporu příslibem a nebylo rozhodnuto o udělení dotace ani o její výši,“ upozorňuje ředitel odboru fondů EU MŽP Jan Kříž. Z 203 projektů, kterých se tato změna metodiky dotkla, došlo u 13 ke snížení podpory na 60 % kvůli dlouhým smlouvám o pronájmu infrastruktury, tedy kvůli základním parametrům dotačního programu, nikoli změnou metodiky. Změna metodiky znamenala snížení maximální možné podpory u 125 projektů, naopak u 65 z nich znamenala navýšení hranice nejvyšší možné dotace.

„Na jedné straně je pravda, že někteří žadatelé budou muset víc připlatit ze svého, na druhou stranu se tak ale prostředky z cca 40 miliard korun, které máme na tento účel k dispozici, dostanou k více žadatelům,“ řekl ředitel Kříž. SFŽP nabídne obcím možnost část prostředků na dofinancování až do výše 15 % krýt bezúročnou půjčkou. Díky intenzivním konzultacím MŽP a SFŽP s komisí mají úspěšní žadatelé z OPŽP jistotu, že žádná budoucí kontrola z Evropské komise nepovede k vrácení dotace, či její části.

SFŽP kromě toho vypíše ještě do konce listopadu tzv. „záchrannou výzvu“, do které se budou moci přihlásit znovu ti žadatelé, u nichž změna metodiky FEA bude znamenat nutné změny v předkládaném projektu. „Nabízíme naprosto plnou podporu a asistenci všem žadatelům, pomůžeme jim se změnami v pro-

jektech, poskytneme příručku, kterou k nové FEA vydala Evropská komise,“ sdělil náměstek ředitele SFŽP Petr Valdman.

V OPŽP bylo 29. června 2007, kdy byla vyhlášena první výzva, připraveno již pět dalších pro všechny prioritní osy programu. Tři z nich jsou již vyhodnoceny.

Více informací na: www.opzp.cz

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red)

ZDARMA PRO ŠKOLY: NÁDOBY NA TŘÍDĚNÝ ODPAD

Ministerstvo životního prostředí zahájilo v polovině října tohoto roku distribuci košů a popelnic na tříděný odpad školám v celé České republice. Školy mají šanci získat zdarma sběrné nádoby na několik odpadových komodit a pomoci tak zvýšit efektivitu třídění odpadu v České republice.

Realizátorem projektu „Sběrné nádoby do veřejných institucí, zejména do školských zařízení“ je odbor fondů EU (MŽP). Cílem projektu je podpořit třídění odpadů z prostředků technické pomoci OP Infrastruktura (75 %) a MŽP (25 %).

„Ve školách vzniká spousta odpadu – především papíru, ale i bioodpadu, plastů či skla. Školy přitom často postrádají peníze na to, aby svým žákům a studentům mohly nabídnout sběrné koše a popelnice pro třídění. Ministerstvo životního prostředí tedy vychází tímto projektem vstříc celé řadě žádostí o pomoc, které jsme v posledních letech dostávali především od samotných učitelů,“ řekl ministr životního prostředí Martin Bursík.

K dispozici bude celkem 30 500 sběrných nádob hned v několika variantách a velikostech, aby se hodily školám s nejrůznějšími specifickými potřebami a požadavky. „Vybírali jsme je podle zkušeností z běžného provozu v interiérech školských zařízení. Nabízíme čtyři varianty nádob v základní sadě na papír, sklo, plast a dále 120 a 240litrové pojízdné nádoby pro využití v exteriérech škol při sportovních a kulturních aktivitách. Je připravena také nabídka kompostérů na sběr bioodpadu, který vzniká například při údržbě zeleně ze školních zahrad,“ vysvětlila koordinátorka projektu Ivona Kristiánová z odboru fondů EU MŽP.

K dispozici budou také brožury, polepky a postery. Ty informují o tom, jak správně jednotlivé komodity třídit, jak se dále zpracovávají a využívají v praxi. Upozorňují také na nebezpečný odpad vznikající v domácnostech. Ke každé sadě sběrných nádob je připraven poster, který informuje o Operačním programu Infrastruktura, především o realizovaných projektech ke zlepšování stavu

životního prostředí, zejména v oblasti hospodaření s odpady.

Distribuce sběrných nádob školám probíhá ve spolupráci s krajskými úřady. Školy získají konkrétní informace buď právě na úřadech svého kraje nebo u koordinátorů projektu na MŽP či u dodavatelské společnosti Mevatec.

Kontakty na centrální koordinátory projektu:

Ivona Kristiánová, odbor fondů EU MŽP,

ivona.kristianova@mzp.cz, tel. 267 122 754

Lucie Fruhwirtová, odbor fondů EU MŽP,

lucie.fruhwirtova@mzp.cz, tel. 267 122 742

Roman Frölich, Mevatec, s.r.o., mevatec@mevatec.cz, tel. 731 108 951

Martin Arazim, Mevatec, s.r.o., marazim@mevatec.cz tel. 731 108 964

Na www.mzp.cz – databáze tiskových zpráv – 16. října 2008 Nádoby už putují do škol – je v příloze dostupný seznam kontaktů na koordinátory distribuce nádob v jednotlivých krajích.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red)

Foto MŽP – Jarmila Krebsová a Ivona Kristiánová

ČESKO-JAPONSKÉ MEMORANDUM OTEVÍRÁ CESTU DOTACÍM PRO DOMÁCNOSTI

Ministr životního prostředí Martin Bursík a velvyslanec Japonska v ČR Hideaki Kumazawa podepsali 23. září 2008 Memorandum o porozumění mezi ČR a Japonskem. Memorandum je základním požadavkem japonské strany, aby mohlo do-

jít k prodeji emisních jednotek v rámci flexibilních mechanismů Kjótského protokolu. Výnos z prodeje emisních jednotek bude příjmem Státního fondu životního prostředí ČR (SFŽP), který tak bude moci snad již na začátku roku 2009 otevřít nové dotační programy pro domácnosti, zaměřené na úspory energie v obytných budovách a instalace obnovitelných zdrojů energie.

Jedná se o emisní jednotky ERU pro období 2008-2012 (období Kjótského závazku) v rámci projektů společné implementace, což je projektový mechanismus Kjótského protokolu umožňující snížit emise v rozvinutém státu realizací projektu v jiném rozvinutém státu a o emisní jednotky AAU (které jsou fakticky rozdílem kjótského závazku ČR a reálného poklesu českých skleníkových emisí oproti roku 1990) v rámci mezinárodního emisního obchodování. ERU je jednotka snížení emisí (emisní redukce) vzniklá realizací projektu Joint Implementation (společné implementace). Jednotka označují jednu tunu $\text{CO}_{2\text{ekv}}$ v rámci realizovaného projektu společné implementace. AAU je jednotka přiděleného množství v rámci Kjótského protokolu, představuje obchodovatelné právo státu vypustit do ovzduší jednu tunu $\text{CO}_{2\text{ekv}}$ v období 2008 – 2012.

Největší potenciál má ČR v rámci AAU jednotek, kde se uvažuje o prodeji celkem zhruba 100 milionů AAU. Tyto kredity může Česko prodat jiným státům, kterým se jejich závazek z Kjótského protokolu nedaří splnit (kromě Japonska probíhají jednání např. se Španělskem, Rakouskem či Novým Zélandem), nebo na konci roku v aukci soukromým společnostem. Kolik jednotek AAU koupí nakonec Japonsko, zatím nelze říci, protože to bude předmětem dalších jednání, stejně jako cena každé prodávané jednotky. „Obecně lze ale říci, že většinu jednotek AAU bychom rádi prodali až prostřednictvím aukcí, kde vzhledem ke konkurenci lze očekávat výhodnější cenu,“ říká ministr Bursík. Celkový výnos z prodeje jednotek, který bude probíhat až do roku 2012, se předpokládá ve výši 10 – 25 miliard korun. Rozdíl ve spodní a vrchní hranici odhadovaného výnosu je způsobený tím, že dnes není možné říci, jak se přesně bude vyvíjet cena AAU jednotek na trhu a kolik jednotek se ČR podaří prodat.

MŽP aktuálně připravuje grantový program, z něž bude možné podpořit především energetické úspory (zateplování domů, výměna oken apod.) a využití obnovitelných zdrojů energie (biomasa, solární kolektory) pro vytápění a přípravu teplé užitkové vody v bytových a rodinných domech, které není možné podporovat z Operačního programu Životní prostředí. Využití obnovitelných zdrojů energie pro vytápění v bytových a rodinných domech pomůže vyřešit problematiku lokálních topenišť, která jako zdroj energie využívají nekvalitní hnědé uhlí, spalované navíc v zastaralých kotlích se špatnými emisními parametry. Tento krok tak povede nejen k redukci emisí CO_2 , ale také ke snížení znečištění ovzduší prachovými částicemi a aromatickými uhlovodíky, především v topné sezóně.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red)

Foto MŽP – Eva Veverková a Zdeněk Spies

ZPRÁVY ZE SPRÁVY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Zprávy v této rubrice pocházejí z tiskového a informačního servisu Ministerstva životního prostředí ČR a dalších resortních a spolupracujících organizací, které jsou za zprávami uvedeny jako zdroj. Zprávy jsou redakčně kráceny a upraveny.

ČESKÉ ŠVÝCARSKO PATŘÍ MEZI ÚŽASNÁ MÍSTA EVROPSKÉ DIVOČINY

Do Národního parku České Švýcarsko zavítal 18. září 2008 José B. Ruiz, jeden z nejvíce oceňovaných španělských fotografů, aby zachytil krásy zdejší přírody. České Švýcarsko bylo totiž organizátory mezinárodního projektu Wild Wonders of Europe (Divy evropské divočiny) zvoleno jako reprezentant české přírody v tomto multimediálním projektu. José B. Ruiz projekt představil také novinářům na krátkém setkání na Ministerstvu životního prostředí.

Španělský fotograf přijel na svoji první návštěvu Českého Švýcarska. „Setkal jsem se se skvělým příjetím na Správě Národního parku České Švýcarsko, lidé odtud mi byli výbornými průvodci. Viděl jsem také práci svých kolegů Václava Sojky a Zdeňka Patzelty a musím říct, že je vynikající, jsou to skvělí fotografové,“ řekl José B. Ruiz. Původním plánem byl pouze jeden jeho týdenní pobyt v Národním parku České Švýcarsko. „Už teď ale vím, že přijedeme ještě v říjnu s kameramanem National Geographic. A České Švýcarsko je tak krásné, že ani to nebude poslední návštěva – určitě bych chtěl přijet ještě alespoň v zimě a možná i posléze na jaře,“ dodal José B. Ruiz při první návštěvě.

Projekt Wild Wonders of Europe má fotografiemi pokrýt přírodu všech 44 zemí, které leží na evropském kontinentu. „Chceme tak oslovit na 700 milionů lidí, kteří v Evropě dnes žijí a často ani nevědí, jaké krásy a poklady mají za humny,“ vysvětlil José B. Ruiz. Základem projektu je pravidlo, že žádný z přibližně 70 vybraných evropských top-fotografů nezachycuje na svých snímcích svoji zemi. „Myslíme si, že když přijede tu krásnou přírodu fotit cizinec, uvidí ji zase jinýma a třeba i překvapivějšíma očima než ti, kteří ji důvěrně znají,“ řekl výkonný ředitel projektu Staffan Widstrand.

Projekt bude mít celou řadu výstupů – základem jsou webové stránky www.wild-wonders.com, na nichž je možné sledovat i fotoblogy autorů, kteří jsou právě v terénu. Kromě toho vznikne i sada filmů z produkce National Geographic, ale i open-air fotografická výstava, která by v průběhu projektu měla dorazit i do Prahy. V roce 2010 vyjde reprezentativní obrazová publikace, obsahující zhruba 200 nejlepších fotografií z celého projektu.

Informace o projektu: <http://www.wild-wonders.com>, <http://www.josebruiz.cz>.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

Snímek z prezentace významného španělského fotografa José B. Ruize, který v rámci projektu Wild Wonders of Europe přijel fotografovat do Národního parku České Švýcarsko.

MINISTŘI ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V4 JEDNALI O KLIMATICKÉ POLITICE

Ministři životního prostředí Visegrádské čtyřky (V4), tedy České republiky, Maďarska, Slovenska a Polska, se sešli 18. a 19. září v Budapešti. Mezi tématy jejich jednání jednoznačně převažovala problematika klimatických změn a opatření ke snižování skleníkových emisí. Martin Bursík seznámil své kolegy s průběhem přípravy a prioritami českého předsednictví Radě EU v první polovině roku 2009.

Ministři v závěrečné deklaraci zdůraznili, že změny klimatu a redukce množství skleníkových plynů v atmosféře patří mezi nejdůležitější témata v oblasti životního prostředí. V této souvislosti je třeba podpořit všechny právní dokumenty EU, které prosazují snížení množství emisí CO₂ z motorových vozidel. Proto také ministři vítají větší využití biopaliv v dopravě.

Ministři životního prostředí zemí V4 také podpořili co nejrychlejší přijetí klimaticko-energetického balíčku podle závěrů Evropské rady z března 2007 a 2008. Jedná se o snížení emisí skleníkových plynů alespoň o 20 % do roku 2020 ve srovnání s rokem 1990. V případě, že by se k této dohodě připojily i další klíčové znečišťovatele, státy EU jsou připraveny k redukcím až o 30 %. Ministři znovu zdůraznili, že přijetí balíčku nejpozději do března 2009 je zásadní pro úspěch EU na klimatickém summitu OSN v prosinci 2009 v Kodani, kde má být přijata celosvětová klimatická dohoda, jež po roce 2012 bude moci nahradit Kjótský protokol.

Ministři se shodli na důležitosti ekonomických nástrojů ochrany životního prostředí, především ekologizace daňové soustavy. Na expertní úrovni navrhli vzájemnou výměnu informací o využívání ekonomických prostředků například k omezení plýtvání s obaly (především PET lahví), ke snížení spotřeby vody, pro problémy související s provozem zastaralých, neúsporných a znečišťujících automobilů, pro vyšší využití energetických úspor apod. Ministři se také shodli, že jejich země budou podporovat systém zálohování PET lahví ke zlepšení účinnosti recyklace. Kromě toho by podle ministrů V4 měly být dosavadní poplatky za znečišťování zvýšeny tak, aby plnily dobře svoji funkci, tedy nutily znečišťovatele modernizovat své technologie.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

EKOZNAČKA EVROPSKÉ UNIE PRO DALŠÍ HOTEL

Hotel Adria Praha, sídlící na Václavském náměstí v Praze, se stal dalším ubytovacím zařízením, které se může pyšnit ekoznačkou EU – Květinou. Od 18. září 2008 má tento luxusní čtyřhvězdičkový hotel právo nazývat své služby ekologicky šetrnými. Důkazem je právě to, že splnil náročná kritéria, která jsou se získáním značky Květina spojena.

Pro turisty, kteří vyhledávají ubytování kvalitní a zároveň šetrné vůči životnímu prostředí, je značka Kvě-

tina důvěryhodným dokladem. Hosté jsou přímo v místě informováni také o tom, jak oni sami mohou přispět ke snahám hotelu snížit negativní dopady na životní prostředí, a současně mají jistotu, že hotel je pod pravidelným dozorem certifikační instituce, kterou představuje CENIA, česká informační agentura životního prostředí.

„Rozhodnutí ucházet se o udělení ekoznačky jsme vnímali jako příležitost zastřešit společným symbolem mnohé aktivity směřující k ochraně přírody v naší bezprostřední blízkosti i životního prostředí obecně,“ říká o rozhodnutí podat žádost o udělení ekoznačky ředitel hotelu Karel Doubek.

Oceněný hotel je již osmým českým ubytovacím zařízením, které se může tímto certifikátem chlubit a desátým poskytovatelem ekologicky šetrné služby v České republice. Ministr životního prostředí Martin Bursík navíc udělil hotelu Adria Praha evropskou ekoznačku v termínu, kdy v mnoha státech EU probíhají propagační akce na podporu Květiny zahrnuté pod tzv. Flower Month – Měsíc Květiny.

Co znamená logo Květina u ubytovacího zařízení? Jde o odpovědný přístup nejen k ochraně životního prostředí, ale i k zaměstnancům a především k hostům. Opatření, která musí hotel přijmout, se týkají celého provozu a přispívají k úsporám vody, energií i materiálů.

Na webových stránkách www.ekoznacka.cz se můžete seznámit nejen s ostatními českými držiteli Květiny, ale i s ekologicky šetrnými výrobky, označenými národní ekoznačkou.

*Adéla Petrová, CENIA, česká informační agentura
životního prostředí*

POSLANCI SCHVÁLILI NOVELU ODPADOVÉHO I CHEMICKÉHO ZÁKONA

Poslanecká sněmovna 23. září 2008 definitivně schválila dvě novely zákonů o životním prostředí – poslaneckou novelu zákona o odpadech a novelu zákona o chemických látkách, která do české legislativy zavádí požadavky evropského nařízení o systému REACH. „Velmi vítám obě rozhodnutí poslanců,“ konstatoval ministr životního prostředí Martin Bursík.

Poslanecká novela zákona o odpadech výrazným způsobem zpřísňuje režim v případech sběru a výkupu kovového odpadu. Cílem novely, na níž se Ministerstvo životního prostředí podílelo, je reagovat na případy krádeží různých kovových předmětů (např. kanalizačních poklopů, dopravních značek či kolejnic), které byly v poslední době velmi časté. V mnoha případech se přitom jednalo o činnost spojenou se značným stupněm společenské nebezpečnosti (například krádež náhrobních destiček v tereziánském památníku).

Nově přijatá úprava v první řadě obsahuje zákaz výkupu některého odpadu od fyzických osob. „Předferovali jsme sice senátní verzi návrhu, ale klíčové je, že byla přijata změna odpadového zákona, která pomůže eliminovat přetrvávající problém nebezpečných a společensky nemravných krádeží kovů,“ řekl ministr životního prostředí Martin Bursík. V MŽP nyní

provede revizi prováděcí vyhlášky tak, aby byl splněn cíl novely – tedy přestaly se vyplácet krádeže kovů, a přitom poctiví občané měli možnost kovový odpad odevzdat do výkupu za úplatu.

Platit za vykoupený odpad bude napříště možné pouze bezhotovostně. Zpříšňuje se také povinnost provozovatelů sběrů a výkupu v evidenci a identifikaci osob, které odpady odevzdaly, ale i samotného odpadu. U vybraného kovového odpadu, který je v praxi nejčastěji terčem nelegální činnosti (dopravní značky, kolejnice, kovová umělecká díla nebo pietní a bohoslužebné předměty) se přímo v zákoně stanovuje zákaz jejich rozebírání či postupování dalším osobám, a to ve lhůtě 48 hodin od jejich odebrání nebo vykoupení. S tím souvisí i připojená novela zákona o Policii ČR, která dává policistům oprávnění vstupovat i do sběrů a výkupu odpadu.

Poslanci také přehlasovali veto prezidenta Klause k zákonu o chemických látkách. „To veto bylo zcela nesmyslné – systém nakládání s chemickými látkami, známý jako REACH, platí v celé EU přímo, protože je dán nařízením. Novela zákona pouze uvádí českou legislativu do reality existence REACH,“ vysvětlil ministr Bursík. Zákon přinese občanům právo na informace o chemických látkách ve spotřebním zboží a o jejich účincích na životní prostředí a zdraví. Nejnebezpečnější chemikálie budou nahrazeny méně rizikovými. Nebude možno užívat nadále bez povolení látky, které jsou karcinogenní a mají závažné a nevratné účinky na člověka a životní prostředí. Z trhu tak postupně budou mizet nebezpečné chemikálie, které je možné nahradit méně rizikovými alternativami.

Účelem REACH je především zajistit účinné fungování společného trhu pro chemické látky a přitom zároveň ochranu lidského zdraví a životního prostředí před jejich nežádoucími účinky. Nařízení REACH vyžaduje registraci všech existujících a nových chemických látek u Evropské agentury pro chemické látky v Helsinkách. Existující látky musí být registrovány během následujících 11 let – takzvaného přechodového období. Nařízení REACH určuje pořadí registrace těchto látek na základě vyráběného nebo dováženého množství za rok. Nejrychleji je třeba registrovat ty látky, kterých se používá nejvíce.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

NOVÁ VYHLÁŠKA ŘÍKÁ, JAK NAKLÁDAT S BIOODPADY

Ministerstvo životního prostředí vydalo v září dlouho očekávanou vyhlášku, která hovoří o podrobnostech, jak nakládat s bioodpady. Předpis uvádí seznam bioodpadů využitelných v různých zařízeních pro jejich zpracování, stanovuje technologické požadavky na kompostárny a bioplynové stanice a upravuje kvalitu výstupů z těchto zařízení včetně možnosti jejich dalšího použití.

Vyhláška č. 341/2008 Sb., upravující podrobnosti nakládání s bioodpady (biologicky rozložitelnými odpady), vyšla ve Sbírce zákonů 12. 9. 2008. Byla připravena Ministerstvem životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství a Ministerstvem

zdravotnictví. „Do této doby neexistovala žádná jiná právní úprava, která by jasně definovala podmínky pro nakládání s upraveným bioodpadem. Proto je vyhláška tak důležitá,“ říká vedoucí oddělení technologií odboru odpadů MŽP Čestmír Hrdinka.

Vyhláška stanovuje požadavky na zařízení pro zpracování bioodpadů podle kapacity a typu těchto zařízení a podle druhu zpracovávaných odpadů. V provozním řádu pro bioplynové stanice musí být např. jednoznačná specifikace vstupů a předpokládaných výstupů, skladování vstupů, opatření k zamezení vzniku a zachytu emisí pachových látek.

„Jsem velice rád, že vyhláška o bioodpadech byla po složitých jednáních přijata. Dává jasná pravidla pro nakládání s bioodpady a díky novému pohledu na výstupy ze zařízení otevírá další možnosti pro odbyt kompostů a digestátů,“ říká náměstek ministra životního prostředí Karel Bláha.

Výstupy nakládání s bioodpady se nově dělí do čtyř skupin podle způsobu jejich využití. Kromě využití jako hnojiva na zemědělské a lesnické půdě bude možno komposty či digestáty využít např. na povrchu terénu u rekreačních a sportovních zařízeních, v městských parcích, při rekultivaci v průmyslových zónách nebo pro rekultivační vrstvy skládek. Do této chvíle následné produkty často nesplňovaly limity nejvyšší kvality stanovené v prováděcím právním předpisu k zákonu o hnojivech, nemohly být použity na zemědělskou či lesní půdu a zůstaly tedy i nadále odpadem. Podle nové vyhlášky se i takové typy kompostů a digestátů mohou stát výrobky a být použity právě například pro terénní úpravy. „To by mělo pomoci řešit problémy s odbytem vyrobených kompostů a digestátů, se kterými se potýkají provozovatelé zařízení na zpracování bioodpadů,“ vysvětlil Čestmír Hrdinka.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

VÝSLEDKY NOVÉHO EKOLOGICKÉHO VÝZKUMU DUNAJE

Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje (MKOD) představila 26. září 2008 v Praze výsledky velké mezinárodní výzkumné expedice – 2. společného průzkumu Dunaje (2. Joint Danube Survey – JDS2).

Jako jediná komise pro ochranu mezinárodního povodí provedla MKOD již dva společné průzkumy. První z nich se v roce 2001 zabýval pouze samotným Dunajem. Druhý, který proběhl na přelomu srpna a září 2007, vycházel ze získaných zkušeností a byl mnohem ambicióznější – zabýval se celým dunajským povodím, tedy včetně přítoků. Sledovaly se při něm hydrologické, chemické i ekologické ukazatele.

Druhý společný průzkum Dunaje byl zahájen 14. srpna 2007 v německém Regensburgu. Celkem bylo prozkoumáno 2600 km toku, z toho 2415 km pomocí tří lodí plovoucích z Kelheimu v Německu, přes deset zemí až do delty Dunaje v Rumunsku a na Ukrajině. Průzkum byl ukončen v září 2007. Byly při něm odebrány vzorky na 96 místech Dunaje a na 28 místech jeho hlavních přítoků. Na území ČR se jednalo o dva profily – Pohansko na řece Dyji a Lanžhot na řece Moravě. Hlavním cílem bylo získat spolehlivé

a porovnatelné informace o jakosti vody a o znečištění v celém toku Dunaje a mnoha jeho přítoků.

Po skončení expedice vědci v celé Evropě prováděli analýzy vzorků vody, sedimentů, rostlin, ryb a jiných vodních druhů. Za ČR se práce účastnili zejména zástupci Výzkumného ústavu vodohospodářského TGM, v.v.i. Práce mezinárodního týmu vyústila v závěrečnou zprávu i stručnou příručku pro veřejnost.

Průzkum potvrdil, že je třeba usilovat o další snížení znečištění dusíkem a organickými látkami. Znečištění toků bylo prokázáno zejména pod velkými městy a i v řadě přítoků kvůli nedostatečnému čištění vypouštěných odpadních vod. Do budoucna je nutné zajistit lepší čištění odpadních vod z velkých měst, jako je např. Budapešť, Bělehrad a Bukurešť. Některé země ležící na hlavních přítocích musí více sledovat znečištění vody vlivem průmyslu. Také musí pokračovat snižování znečištění pocházejícího ze zemědělství (dusíkatá hnojiva a pesticidy).

Výzkum identifikoval oblasti, ve kterých je třeba provádět další výzkum a sledování. Konkrétně se jedná o obsah rtuti v některých vzorcích, zejména ryb, nebo o zdroje znečištění na některých přítocích. Další zkoumání bude vyžadovat také řada nepůvodních druhů organismů a ryb vyskytujících se v Dunaji.

Vlády zemí, nacházejících se v povodí Dunaje, musí tedy do budoucna provést mnohá rozhodnutí pro zlepšení ekologického stavu a snížení znečištění vod. Tím přispějí také ke splnění požadavků Rámcové směrnice EU o vodní politice, která je pravděpodobně ve světovém měřítku nej přísnějším současným předpisem týkajícím se vody. Jejím cílem je zajistit, aby řeky a jezera dosáhly do roku 2015 dobrého chemického a ekologického stavu. To znamená čistou vodu, dobré podmínky pro život fauny a flory, jako jsou např. migrační trasy a vhodná stanoviště.

Další informace: <http://www.icpdr.org>

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

EVROPA SE MUSÍ PŘIPRAVOVAT NA KLIMATICKÉ ZMĚNY

Evropská agentura životního prostředí (EEA) zveřejnila 29. září 2008 zprávu, z níž vyplývá, že Evropa se musí začít velmi intenzivně věnovat tzv. adaptačním opatřením, tedy těm, která pomohou Evropanům vyrovnat se s reálnými dopady klimatických změn. Rostoucí teploty, významné změny srážkových úhrnů, růst mořské hladiny, intenzivnější a častější extrémní klimatické jevy (vichřice, přívalemé deště, sucha apod.) a tající horské i arktické ledovce – to jsou dopady, se kterými se Evropané budou muset naučit žít a vyrovnávat.

„Zpráva je jasným potvrzením toho, co si uvědomujeme a nač upozorňujeme už řadu měsíců – kromě opatření ke snižování skleníkových emisí se musíme začít okamžitě připravovat na to, co klimatické změny způsobí. To není jen příprava na budoucnost, řadu z dopadů pocítujeme už dnes – ať už jde o velmi nevyrovnané úhrny srážek, časté orkány nebo přívalemé deště a naopak dlouhotrvající sucha,“ říká ministr životního prostředí Martin Bursík.

Zpráva EEA je založena na čtyřech desítkách základních indikátorů, jako jsou pozorované i prognózané změny, zvýšené riziko záplav i suchých období, ztráta přírodní rozmanitosti (biodiverzity), rizika pro lidské zdraví i hrozící ekonomické ztráty v energetice, dopravě, zemědělství, lesnictví i turismu.

Podle zprávy patří k nejohroženějším regionům horské a pobřežní oblasti, obzvláště Středomoří a arktická část Evropy. Zpráva ale konstatuje, že negativními dopady klimatických změn jsou ohrožené prakticky všechny evropské regiony. „Zpráva ukazuje zcela jasně, že mnohé regiony a hospodářské sektory napříč Evropou jsou ohrožené dopady změn klimatu. Adaptační opatření jsou přítomny teprve v počátcích. Práce na nich musíme jednoznačně zintenzívnit a zlepšit vzájemnou výměnu informací o datech,

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE PŘI OCHRANĚ DUNAJE

Jednu z největších mezinárodních aktivit při ochraně vod představuje mnohostranná spolupráce při ochraně Dunaje, která byla zahájena v 80. letech 20. století. Její forma se s postupem času měnila od původní společné Deklarace o spolupráci podunajských států v oblasti vodního hospodářství Dunaje, zejména ochrany jeho vod před znečištěním, podepsané v Bukurešti v roce 1985. Tyto aktivity se týkaly pouze samotné řeky Dunaj. Pokračovaly přes mezinárodní Environmentální program povodí Dunaje, který vznikl v roce 1992 na podnět Evropské komise, až po Úmluvu o spolupráci pro ochranu a únosné využívání Dunaje. Ta byla předložena k podpisu dne 29. června 1994 a vstoupila v platnost dne 22. října 1998. Podle Úmluvy je podunajským státem (tedy možnou smluvní stranou) takový stát, na jehož území zaujímá povodí Dunaje více než 2000 km². Smluvními stranami jsou v současné době Bosna a Hercegovina, Bul-

harsko, Česká republika, Chorvatsko, Maďarsko, Moldava, Německo, Slovensko, Slovinsko, Srbsko, Rakousko, Rumunsko, Ukrajina a Evropská unie. V Černé Hoře, která se odpojila od Srbska a účastní se zatím jednání jako pozorovatel, probíhá v současné době proces ratifikace úmluvy.

Pro naplňování cílů úmluvy byla zřízena Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje (MKOD), kde se smluvní strany snaží dosáhnout udržitelného vodního hospodářství, včetně ochrany a rozumného využívání povrchových a podzemních vod, omezit nebezpečí havárií, při nichž unikají látky nebezpečné vodám, nebezpečí povodní a ledových jevů a přispět ke snížení znečištění Černého moře ze zdrojů v povodí Dunaje.

V roce 2007 obdržela MKOD ocenění v australském Brisbane za nejlepší management povodí 2007 International Thiess Riverprize. Více na www.ochranavod.cz a www.icpdr.org/jds.

Česká republika podepsala i ratifikovala Úmluvu o spolupráci pro ochranu a únosné využívání Dunaje 10. března 1995.

efektivitě i nákladech," řekla při publikaci zprávy výkonná ředitelka EEA Jacqueline McGlade.

Evropská komise na začátku roku 2009 zveřejní sdělení k adaptacím, což je základ budoucí celoevropské strategie adaptace na změny klimatu. „My ještě na podzim zveřejníme novou klimatickou politiku České republiky. Ta se bude orientovat právě tímto směrem – vedle potenciálu úspor skleníkových plynů se zaměřujeme právě na to, co musíme v Česku udělat, abychom se na důsledky klimatických změn připravili a škody byly co nejnižší," vysvětluje Martin Bursík. Adaptace na dopady změn klimatu budou jedním z hlavních témat neformálního zasedání ministrů životního prostředí v červnu 2009 během českého předsednictví v Radě EU. Data obsažená ve zprávě představují cenný zdroj informací pro toto i další jednání v příštím roce.

Další informace: <http://www.eea.eu>

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

DOSUD NEJVÍCE ÚDAJŮ VE VEŘEJNÉM REGISTRU ZNEČIŠŤOVÁNÍ

Ministerstvo životního prostředí zveřejnilo 30. září nové údaje o znečišťování životního prostředí v zemi. Znečišťovatelé museli již počtvrté povinně ministerstvu poskytnout informace o množství vypouštěných látek do ovzduší, vody a půdy, případně v odpadních vodách a odpadech. Na stránkách integrovaného registru znečišťování životního prostředí (IRZ) www.irz.cz najdou uživatelé doposud nejvíce informací za celé období fungování českého veřejného registru znečišťování.

Za rok 2007 podalo hlášení 1177 provozoven. Počet provozoven registrovaných v IRZ každoročně stoupá a z registru se tak stal velmi významný zdroj informací o životním prostředí, který využívá nejen veřejnost, ale i odborné instituce. Nejvyšší počet provozoven, za něž byla podána hlášení, spadá jako každoročně do Jihomoravského (155) a Středočeského kraje (145), nejméně pak do Karlovarského kraje (16). Mezi kraje nejvíce zatížené úniky znečišťujících látek již tradičně patří Moravskoslezský a Ústecký kraj.

Podle provozované činnosti jsou nejpočetněji zastoupené zemědělské provozovny, které ohlašují většinou pouze úniky amoniaku do ovzduší. Amoniak je rovněž nejčastěji ohlašovanou látkou, byl ohlášen celkem 555 provozovnami.

Návštěvnost stránek www.irz.cz, kde jsou data z IRZ prezentována, postupně roste a za rok 2008 dosáhl měsíční průměr přes 9000 návštěv. K dalšímu zvýšení počtu návštěvníků bezpochyby přispějí i změny, které připravilo MŽP od 30. 9. 2008. Na stránkách bylo vytvořeno několik zcela nových sekcí. Za stěžejní lze pokládat sekci „Metody měření“, která se věnuje metodám měření a identifikaci látek v IRZ v únicích do ovzduší a vody. Pro látky sledované v příslušné složce životního prostředí tak bude k dispozici souhrn metod měření (i ke stažení ve formátu pdf). Zveřejnění těchto dokumentů je zásadním posunem v kvalitě nabízených odborných informací na stránkách www.irz.cz.

V roce 2008 byla rovněž schválena nová legislativa (zákon č. 25/2008 Sb. a nařízení vlády č. 145/2008 Sb.) pro oblast integrovaného registru znečišťování, která zajišťuje kontinuitu v rozsahu sbíraných údajů a zároveň soulad českých právních předpisů s požadavky evropské legislativy.

Podrobnější a odborné informace podá Jan Maršák, vedoucí oddělení IPPC MŽP, tel.: 267 122 974, e-mail: Jan.Marsak@mzp.cz

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

JAK SE NAPLŇUJE REGISTR ZNEČIŠŤOVÁNÍ

Data do Integrovaného registru znečišťování (IRZ) a pro webové stránky registru www.irz.cz, provozované Ministerstvem životního prostředí (MŽP), jako každoročně připravila k publikaci CENIA, česká informační agentura životního prostředí. V průběhu kontroly bylo zpracováno 1300 podaných hlášení a kontaktováno přes 200 ohlašovatelů za účelem potvrzení poskytnutých údajů. Jen v průběhu září bylo po výzvě doručeno přes 80 oprav.

Databáze IRZ je závislá na aktivní účasti ohlašovatelů, kteří jsou zodpovědní za zasílané údaje prezentované veřejnosti a jejich případnou opravu. CENIA při kontrolách plnění ohlašovací povinnosti do IRZ velmi úzce spolupracuje s Českou inspekcí životního prostředí (ČIŽP) a společně tak přispívají k hodnověrnosti a kvalitě informací o znečišťování životního prostředí.

Zdroj: Tisková zpráva CENIA, české informační agentury životního prostředí

VLIV SPÁRKATÉ ZVĚŘE V PŘÍRODNÍ REZERVACI KÚTKY

Přírodní rezervace Kútka, vyhlášená v roce 1987 s cílem ochrany lučních společenstev s výskytem orchidejí a dalších chráněných druhů rostlin a živočichů, je dlouhodobě negativně ovlivňována chovem spárkaté zvěře v oboře Radějov, což se projevuje ve zhoršujícím se stavu lučních i lesních porostů i snižující se početnosti populací chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. Rezervace se přitom nachází v I. zóně CHKO Bílé Karpaty a je součástí Evropsky významné lokality Čertoryje.

Dne 30. září se v Radějově v prostorech základní školy uskutečnilo pracovní setkání biologů, lesníků, vlastníků a zástupců státních úřadů včetně pracovníků Ministerstva životního prostředí a Ministerstva zemědělství. Setkání mělo za cíl vyhodnocení vlivu oborního chovu spárkaté zvěře na předměty ochrany Přírodní rezervace Kútka. Prezentované výsledky výzkumu budou využity jako východiska pro správu a péči o toto území a jako podklad pro rozhodování o jeho dalším využití.

RNDr. Libor Ambrozek, předseda Výboru pro životní prostředí Parlamentu ČR, k setkání řekl: „Vyhodnocení vlivu spárkaté zvěře v oboře Radějov

a řešení neuspokojivého stavu není jednoduché a vyžaduje pozornost a zejména dobrou spolupráci zúčastněných stran. Pracovní setkání napomohlo ke sjednocení pohledu na tuto problematiku a další jednání v této věci tak mohou být věcná.“

Ing. Pavel Pešout, náměstek ředitele AOPK ČR, komentoval konferenci slovy: „Tato část Bílých Karpat patří k přírodovědně nejcenějším územím v České republice. Jeho využití by mělo co nejlépe odpovídat tradičnímu hospodaření, které utvoření těchto hodnot umožnilo. To je nejspolehlivější cesta k trvalému udržení zdejšího kulturního a přírodního dědictví.“

Tisková zpráva AOPK ČR, www.nature.cz

VLÁDA SCHVÁLILA NOVELU ZÁKONA O OCHRANĚ PŘÍRODY

Vláda ČR schválila 1. října 2008 návrh novely zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, kterou předložil ministr životního prostředí Martin Bursík. „Návrh absolvoval velmi obtížná mnohaměsíční vyjednávání mezi resorty. Jeho dnešní schválení vládou je velký úspěch. Před námi je ale ještě hodně tvrdá práce v obou komorách parlamentu, protože právě tento zákon je velmi oblíbeným cílem pozměňovacích návrhů nejrůznějších poslanců,“ řekl bezprostředně po vládním schválení ministr Bursík.

Novela přináší výrazné zpřísnění způsobu povolování kácení stromořadí podél silnic a železničních tratí. Zatímco podle současného zákona k tomu stačilo pouze oznámení správce komunikace, novela požaduje povolovací řízení. „Ke zpřísnění jsme museli sáhnout zejména poté, co v některých krajích na jaře 2006 vypukla doslova kácecí mánie a z krajiny zmizely stovky stromů v alejích, které jsou přitom významnými krajinnými prvky,“ vysvětlil ministr Bursík. Povolovat kácení budou ve většině případů obecní a městské úřady vždy po dohodě s příslušným silničním nebo železničním úřadem. Pokud k dohodě nedojde, bude rozhodovat nejbližší nadřízený orgán, tedy zpravidla krajský úřad.

Novela přináší také významné zjednodušení administrativy a přiblížení rozhodování blíž k občanům. Mění kompetence jednotlivých orgánů ochrany přírody tak, aby se zjednodušily a pokud možno také koncentrovaly v daném území u jednoho orgánu. Výhodou takového spojení je nejen jeho snadnější dostupnost pro veřejnost, ale také možnost spojení řízení, a tedy úspora nákladů pro veřejné rozpočty i občany. V návrhu novely se jednotlivé kompetence orgánů ochrany přírody podrobně vymezují, pro občany tak bude orientace v nich jednodušší. Například na území chráněné krajinné oblasti (CHKO) tak bude jediným orgánem ochrany přírody správa dané CHKO.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK) se nově transformuje ve správní úřad zahrnující 13 krajských středisek a 24 správních CHKO. Novela také ruší současnou nesmyslnou praxi, kdy o výjimkách ze zákona o ochraně přírody a krajiny musí rozhodovat vláda. Napříště bude o výjimkách ze zákona v chráněných krajinných oblastech, národních přírod-

ních rezervacích a národních přírodních památkách rozhodovat AOPK. Na území národních parků bude výjimky ze zákona udělovat správa národního parku. V přírodních rezervacích a v přírodních památkách bude výjimky povolovat krajský úřad. Ve všech případech půjde o standardní režim správního řízení, kde je možné uplatňovat námítky, existuje možnost odvolání a je zajištěno právo účasti veřejnosti. Kromě toho se tak rozhodování dostává blíže k žadatelům o výjimky.

Novela také zavádí zákonné právo krajům nominovat své zástupce do rad národních parků, které leží na jejich území.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

NOVÝ NÁRODNÍ LESNICKÝ PROGRAM

Vláda schválila 1. října 2008 dlouho připravovaný Národní lesnický program (NLP), základní koncepční materiál pro oblast lesnictví. Program předložil vládě ministr zemědělství Petr Gandalovič ve spolupráci s ministrem životního prostředí Martinem Bursíkem. „Musím především ocenit obrovský kus práce, který na NLP kolegové z Ministerstva zemědělství i MŽP odvedli,“ říká Martin Bursík.

Schválená verze NLP až na drobné výjimky odpovídá návrhu, který pro obě ministerstva zpracovala komise odborníků, jejíž práce se účastnili jak zástupci vlády, tak akademické sféry, vlastníků lesů či nevládních organizací.

Lesy pokrývají více než třetinu rozlohy republiky. Z pohledu MŽP je klíčové, že se podle NLP bude české lesnictví orientovat do budoucna více na pěstování druhově pestřejších porostů a nahrazovat jimi nestabilní, především smrkové, monokultury. Takový způsob hospodaření, omezující navíc využívání holosečí, je nejlepší reakcí na klimatické změny, kterým budou stabilnější lesy lépe odolávat (například častějším a silnějším vichřicím či změněným srážkovým úhrnům).

Dokument navrhuje rovněž řešení problému přemnožené spárkaté zvěře, která na lesních ekosystémech páchá obrovské škody a často znemožňuje obnovu choulostivých, ale v lesních porostech velmi potřebných druhů dřevin, například jedle.

Samozřejmostí je zájem na vysoké a stabilní produkci dřevní hmoty, včetně vyváženého využívání těžebních zbytků, které se dnes mnohdy bez užitku pálí. Na druhou stranu by měl být v porostech zvýšen podíl starých stromů a tlejícího dřeva, což pomůže vyšší přirozené obnově lesa, ale i zvyšování biologické rozmanitosti. Navržená opatření budou přednostně realizována u státních lesů, jejichž relativně vysoký podíl si stát ponechá.

Aby opatření ze schváleného Národního lesnického programu byla účinná, je nezbytné, aby byla neprodleně zahájena jejich realizace a došlo k nezbytným změnám lesnické legislativy. „Spolupráce v expertní komisi se ukázala být velmi dobrou cestou a MŽP je připraveno podobně spolupracovat i na těchto legislativních změnách,“ říká Martin Bursík.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

PLÁN NA OZDRAVENÍ ČESKÝCH LESŮ

Komentář Hnutí Duha

Hnutí Duha uvítalo bezprecedentní plán na ozdravení českých lesů, který dnes schválila vláda. Ministři podle něj chtějí omezit holosečné kácení a sázet daleko více listnáčů či smíšených porostů.

Podle ekologické organizace kabinet musí připravit potřebné změny lesního zákona, které zajistí, aby schválená opatření nezůstala pouze na papíře.

Text takzvaného Národního lesnického programu přitom nenapsala ministerstva. Vznikl jako široká, nebyvalá dohoda různých stran: státních lesů, soukromých a obecních vlastníků, dřevařských společností, ekologických organizací, vědců, myslivecké jednoty a dalších. Zrodil se loni v srpnu po několikaměsíčním vyjednávání. Vláda jej dnes potvrdila.

Přitom ačkoli se na programu shodli zástupci stran, které obvykle mají na péči o lesy hodně odlišné názory, neomezuje se na pouhé proklamace. Obsahuje řadu důležitých kroků, které zajistí postupné ozdravení českých lesů. Plánuje mimo jiné:

- Omezit holosečné kácení, tedy více těžit stromy po jednom nebo po malých skupinách.
- Sázet do lesů více listnáčů a jedlí namísto nezdравých umělých smrčů.
- Ponechávat některé vybrané stromy v lesích k zestárnutí.
- Zajistit, aby v honitbách žilo tolik zvěře, kolik tamní lesy užívaly.
- Rozšířit plochu v rezervacích, které budou ponechány přírodě a postupně se promění v divoký prales.

Plán také klade velký důraz na hospodaření ve státních lesích. Zde by Lesy ČR měly začít dávat přednost takzvaným přírodě bližším lesnickým postupům. Ministři rovněž prakticky ukončili debatu o velkoplošné privatizaci. Schválený Národní lesnický program ji výslovně vylučuje. Zelenou dává jen drobným odprodejům a scelování pozemků.

Hnutí DUHA bude prosazovat, aby vláda na základě dohodnutého programu připravila konkrétní změny v lesním zákoně i připravovaném zákoně o státním podniku Lesy ČR a předložila je Poslanecké sněmovně ke schválení.

Jaromír Bláha, vedoucí programu Lesy v Hnutí DUHA a zástupce ekologických organizací ve vyjednávání o dohodě, řekl: „Výborný výsledek je už jenom ta bezprecedentní dohoda všech se všemi o společném plánu. Pokud se program promítne do skutečných změn lesního zákona, opravdu zajistí postupné ozdravení českých lesů. Budou méně náchylné na choroby, polomy a další kalamity, skončí také rychlá degradace lesní půdy. Ministři by proto měli sednout ke stolu, potřebné změny v zákoně sepsat a předložit parlamentu.“

Informační list o reformě lesního zákona: www.hnutiduha.cz/publikace/reforma_lesního_zakona.pdf

Tisková zpráva Hnutí Duha

KE STAVU POPULACE PERLORODKY ŘÍČNÍ NA TEPLÉ VLTAVĚ

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR), jako odborný garant Záchraného programu perlorodky říční v České republice, po dohodě s vedením Správy NP a CHKO Šumava, považují předběžné výsledky monitoringu dospělých jedinců perlorodky říční v horním toku Vltavy, uveřejněné v nedávných dnech v tisku, za závažné zjištění. Přesto však zdůrazňují, že data získaná z doposud provedených průzkumů jsou pouze částečná a není možné z nich vyvozovat závěry, na základě kterých je hodnocen celkový současný stav populace tohoto druhu na Teplé Vltavě. Zároveň je třeba upozornit na to, že populace perlorodky říční na Teplé Vltavě byla v letech 2001 – 2003 podpořena vypuštěním přibližně 300 kusů pstruhů potočních, invadovaných larvami perlorodek. Tyto perlorodky prozatím nemohou být vzhledem ke své velikosti nalezeny pomocí vizuálního průzkumu dna, která byla v tomto roce použita.

Monitoring perlorodky na horním toku Vltavy bude pokračovat i v dalších letech, což je nutné v úseku toku až po vodní nádrž Lipno. Teprve po dostatečném průzkumu lokality a zjištění stavu celého věkového spektra populace perlorodky říční je možné celkově zhodnotit získaná data ve spolupráci s externími odborníky a v rámci toho zjistit jednotlivé negativní vlivy, které na perlorodku říční v dané lokalitě působí. Tyto vlivy je nutné posoudit i vzhledem k jejich vzájemné kumulaci, při které dochází k jejich vzájemnému násobení, a tím i výraznějšímu ovlivnění celého toku.

„Spíše než prezentovat dílčí závěry je teď velmi důležité pokračovat ve sledování celého ekosystému Teplé Vltavy a na základě kompletních výsledků navrhnout pro tuto lokalitu optimální management, který bude zohledňovat jak nároky perlorodky říční, tak i dalších velmi vzácných a cenných druhů, které se na Teplé Vltavě nacházejí. Jedině komplexním přístupem k toku Teplé Vltavy je možné zajistit dostatečnou ochranu tohoto v rámci celé Evropy unikátního ekosystému“, zdůraznil RNDr. František Pojer, ředitel AOPK ČR.

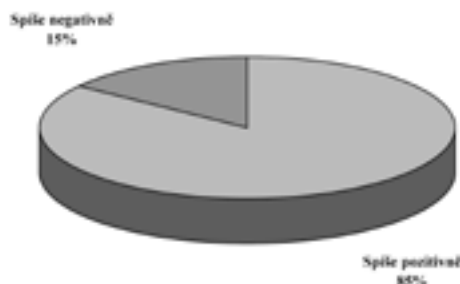
Tisková zpráva AOPK ČR

JIHOČEŠI DÁVAJÍ NA ŠUMAVĚ PŘEDNOST OCHRANĚ PŘÍRODY

Naprostá většina Jihočešů je ráda, že na Šumavě existuje národní park, a má za to, že ochrana přírody v kraji má mít přednost před nejrůznějšími rozvojovými projekty. Vyplývá to ze sociologického průzkumu, který v Jihočeském kraji provedla pro MŽP společnost STEM.

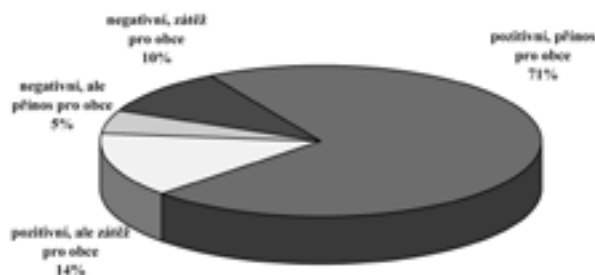
„Jednoznačná podpora lidí žijících v jižních Čechách existenci národního parku je povzbuzující. Z výroků některých regionálních politiků by se mohlo zdát, že nebyť národního parku, žili by lidé v kraji spokojeněji. Průzkum ale potvrzuje pravý opak – lidé jsou velmi rádi, že národní park mají, a zároveň jsou i spokojeni s managementem národního parku, který provádí správa parku a Ministerstvo životního pro-

„Celkově vzato, hodnotíte existenci Národního parku Šumava spíše pozitivně, nebo spíše negativně?“

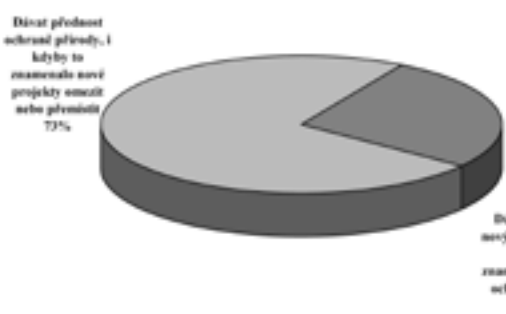
Pramen: STEM, Národní park Šumava, 9/2008

Názory na Národní park Šumava

Pramen: STEM, Národní park Šumava, 9/2008

„V Jihočeském kraji se občas vedou spory o tom, zda v určitých místech dát přednost ochraně přírody, či různým rozvojovým projektům. K jakým řešením jste Vy osobně více nakloněn(a)?“

Pramen: STEM, Národní park Šumava, 9/2008

středí“ řekl ministr životního prostředí Martin Bursík. „Je to pro nás samozřejmě velká pocta i závazek,“ dodal ministr. „Nicméně výsledky jenom potvrzují reakce, které na naši práci průběžně dostáváme od Jihočechů i návštěvníků parku.“

Průzkum probíhal v prvních třech zářijových týdnech na reprezentativním vzorku 504 obyvatel Jihočeského kraje starších 18 let. Respondenti byli vybráni kvótním výběrem. Rozdíl mezi názory různých skupin jihočeské populace na NP Šumava nejsou velké.

Prvním zjištěním průzkumu je, že drtivá většina obyvatel Jihočeského kraje (85%) hodnotí celkově existenci Národního parku Šumava pozitivně. Naprosto přesvědčivá podpora existence národního parku je mezi ženami (89%), mladými lidmi do 29 let (87%) a vysokoškoláky (94%). Podpora se příliš neliší ani podle politických preferencí – park hodnotí kladně 89% příznivců ČSSD, 87% příznivců ODS, 85% příznivců SZ a 68% voličů KSČM.

Významná většina (77%) Jihočechů se přiklání také k názoru, že NP Šumava je pro místní obce ekonomickým přínosem díky přílivu turistů, jen zhruba čtvrtina lidí (23%) vidí v NP spíše zátěž bránící volnému podnikání. S tím, že je pro ekonomiku šumavských obcí park přínosem, souhlasí většina Jihočechů bez ohledu na dosažené vzdělání i politické preference. Kladný názor na dopad národního parku pro ekonomiku převládá (59%) dokonce i mezi těmi 15% dotazovaných, kteří negativně hodnotí samotnou existenci parku.

Skoro tři čtvrtiny Jihočechů dávají přednost ochraně přírody před prosazováním dalších rozvojových projektů na úkor přírody.

V otázce, jak postupovat na území národního parku v lesích, které jsou zasaženy kůrovcem, mezi jihočeskou populací mírně převažují zastánci současného managementu, kdy se ve vrcholových partiích hor nezasahuje kácením (54% : 46%). Převaha zastánců kácení postižených porostů, a to i na území NP, je pouze mezi lidmi s nižším vzděláním (55% lidí se základním vzděláním a 51% s výučním listem) a mezi stoupenci KSČM (60%). Naopak současný způsob managementu horských smrčín má výraznou podporu u vysokoškoláků (67%), ale i lidí s maturitou (61%). Pokud jde o politické preference, největší podporu má přístup správců parku i příznivců SZ (64%), ale podpora převažuje také u voličů ODS a ČSSD (shodně 54%).

Podle mínění tří čtvrtin jihočeských občanů (73%) odvádějí MŽP a Správa NP na Šumavě dobrou práci. Nejpozitivněji hodnotí práci MŽP a Správy NP Šumava obyvatelé malých obcí (81%) a středně velkých měst (80% pozitivních hodnocení).

Celkově lze konstatovat, že obyvatelé Jihočeského kraje staví ochranu životního prostředí vysoko v žebříčku svých priorit. Drtivá většina považuje NP Šumava za významný přínos pro svůj kraj. Národní park je podle většiny Jihočechů ekonomickým přínosem, protože do kraje přivádí turisty z celé země i ze zahraničí. Průzkum jednoznačně ukázal ochotu Jihočechů do značné míry pro zachování nepoškozené přírody obětovat i část ekonomického rozvoje území, pokud by měl být právě na úkor přírody.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

ŘEDITEL UNEP ACHIM STEINER NAVŠTÍVIL PRAHU

Výkonný ředitel Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) a náměstek generálního tajemníka OSN Achim Steiner přijel ve středu 8. října do Prahy na pozvání ministra životního prostředí Martina Bursíka. S ministrem a jeho prvním náměstkem Janem Dusíkem jednal především o přípravě na 25. zasedání Řídící rady UNEP/10. globálního fóra ministrů životního prostředí, které se uskuteční 16. – 20. února 2009 v keňském Nairobi. Česká republika jako předsednická země tam zároveň bude reprezentovat evropskou sedmadvacítku.

„Česká republika jako předsednická země Rady Evropské unie bude výrazně ovlivňovat přípravu i vlastní průběh konference UNEP“, zdůraznil Martin Bursík. Jako člen tzv. předsednické trojky (tj. Francie, Česko, Švédsko) se Česko společně s Francií a Evropskou komisí podílí na zpracování návrhů, stanovisek, iniciativ EU pro vrcholná jednání UNEP.

Během předsednictví v Radě EU čeká ČR ve vztahu k UNEP náročná agenda. Česko jako předsednická země EU povede veškerá vyjednávání a bude prezentovat stanoviska EU – například v oblastech, jako je nakládání s chemickými látkami, rozpočet UNEP, posílení mezinárodní správy životního prostředí, desetiletý rámec programů udržitelné spotřeby a výroby, podpora rozvojem zemím apod.

Achim Steiner spolu s bývalými ministry životního prostředí Bedřichem Moldanem a Petrem Kalašem před svojí přednáškou.

Setkání Achima Steinera a Martina Bursíka před Úřadem vlády, kde jednali při pracovním obědě.

Ve středu 8. října se v Ústavu mezinárodních vztahů také konala přednáška Achima Steinera pod názvem „Životní prostředí a mezinárodní bezpečnost“.

Více k tématu v rubrice Analýzy, souhrny, komentáře.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

PRAHU NAVŠTÍVIL KOSOVSÝ MINISTR ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Ve dnech 9. – 10. října 2008 navštívil Českou republiku na pozvání místopředsedy vlády a ministra životního prostředí Martina Bursíka kosovský ministr životního prostředí Mahir Yagcilar, doprovázený svým poradcem panem Iliri Morinou.

Kosovo se v současné době potýká s mnoha problémy v oblasti ochrany životního prostředí, mezi které patří zejména nakládání s odpady, energetika a čištění odpadních vod. Při jednání s ministrem Bursíkem diskutovali nejen o těchto tématech. Kosovo bude v budoucnu usilovat o členství v Evropské unii, a proto by uvítalo zkušenosti ČR s přístupem k EU. Ministr Bursík informoval kosovského kolegu, že v rámci priority českého předsednictví Evropa otevřená a bezpečná bude ČR usilovat o podporu kosovské státnosti – podporovat sociálně-ekonomický vývoj země a posilování státních institucí. Jako oblasti pro budoucí spolupráci mezi oběma ministerstvy by kosovská strana uvítala asistenci při přípravě environmentální legislativy, předání zkušeností s fungováním Státního fondu životního prostředí ČR či zapojení českých subjektů při řešení otázek odpadového hospodářství v Kosovu. Kosovský ministr prezentoval

svůj záměr vybudovat regionální spalovnu komunálního odpadu. Velkým problémem Kosova je také čištění odpadních vod a kvalita vod.

Ministr Yagcilar se sešel také s ředitelem České rozvojové agentury Petrem Jelínkem, s nímž probíral možnosti realizace environmentálních projektů zahraniční rozvojové spolupráce v Kosovu. Kosovo je jednou z tzv. programových zemí pro poskytování české rozvojové spolupráce a oblast životního prostředí je kosovskou stranou vnímána jako jedna z priorit.

Kosovská delegace navštívila také pražskou čistírnu odpadních vod a libereckou spalovnu komunálního odpadu, kde se seznámila s konkrétními technologiemi a postupy.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

EVROPA SMĚŘUJE KE SPLNĚNÍ KJÓTSKÉHO PROTOKOLU

Původní patnáctka států EU, které se zavázaly plnit tzv. Kjótský protokol, by měla společně v letech 2008 – 2012 dosáhnout plánované redukce skleníkových plynů o 8 %. Státy EU-12 (tj. země, které přistoupily do EU v letech 2004 – 2007, tedy i Česká republika) by také neměly mít problém splnit své individuální kjótské závazky. Vyplývá to ze zprávy, kterou 16. října 2008 zveřejnila Evropská agentura životního prostředí (EEA).

Zpráva „Skleníkové plyny v Evropě 2008 – trendy a další vývoj“ se zabývá množstvím emisí skleníkových plynů v letech 1990 – 2006 a dalším vývojem v letech 2008 – 2012, tj. v období platnosti tzv. Kjótského protokolu. Podle zprávy EEA lze předpokládat, že v období 2008 – 2012 by se zemím EU-15 mohlo podařit společně snížit emise skleníkových plynů dokonce o více než 11% v porovnání s rokem 1990.

„Výsledky jednotlivých států EU-15, které podepsaly Kjótský protokol, jsou rozdílné. Některé členské státy stále nedělají tolik, aby dosáhly kjótských závazků. Zemím EU-15 jako celku by se to však mohlo povést,“ vysvětlila profesorka Jacqueline McGlade, ředitelka EEA.

Už v roce 2006 se podařilo čtyřem zemím EU-15 (Francii, Řecku, Švédsku a Velké Británii) snížit plánované množství skleníkových plynů. Osm zemí EU-15 (Rakousko, Belgie, Finsko, Německo, Irsko, Lucembursko, Nizozemí a Portugalsko) by podle zprávy EEA také mělo dosáhnout svých cílů. Dánsku, Itálii a Španělsku se to však patrně nepodaří.

Státy EU-12, kam patří i Česká republika, si stanovily individuálně hranici redukce emisí skleníkových plynů od 6 do 8 procent a předpokládají její dosažení. Pouze Malta a Kypr nemají žádné cíle. „Česká republika nebude mít se splněním svého kjótského závazku žádný problém, naše emise v roce 2007 byly zhruba o čtvrtinu nižší než v roce 1990. To se podařilo především díky výrazným strukturálním změnám české ekonomiky v 90. letech. Naopak přebytky ušetřených emisí můžeme v rámci Kjótského protokolu prodat jiným zemím, či v aukci a výnos použijeme na další snižování emisí – nejen skleníkových. Pomůžeme domácnostem s výměnou kotlů na uhlí, s instalacemi obnovitelných technologií i se zateplováním domů a bytů,“ řekl ministr životního prostředí Martin Bursík. „Ovšem energetická náročnost naší ekonomiky je stále téměř o polovinu vyšší, než je evropský průměr a naše skleníkové emise nadále neklesají. Kromě investic do energetické spotřeby budov musíme také výrazně omladit český vozový park a snažit se zvrátit trend rostoucí automobilové dopravy,“ dodal ministr Bursík.

Zpráva EEA také upozorňuje, že je nutné přijmout klimaticko-energetický balíček a také jej do roku 2020 důsledně realizovat.

Jitka Pilbauerová, tiskové oddělení MŽP

SMLOUVA O BEZZÁSADOVÝCH ÚZEMÍCH V LESÍCH

Lesy ČR a Agentura ochrany přírody a krajiny ČR uzavřely 21. října 2008 smlouvu o spolupráci při vymezování bezzásahových území. Tím vstoupily obě organizace do další fáze již několik let trvající úzké spolupráce při ochraně přírody. Výsledkem je osm bezzásahových území v lesích, které spravují Lesy České republiky, s. p. Na těchto lokalitách jsou vytvořeny základní předpoklady pro uchování a obnovu přirozeně se vyvíjejících lesních ekosystémů bez jakýchkoliv úmyslných zásahů člověka. Součástí podpisu smlouvy o spolupráci je i vyhlášení dalšího – v pořadí devátého – bezzásahového území v Národní přírodní rezervaci Libický luh.

Tiskové konference u příležitosti podpisu smluv se zúčastnil ministr životního prostředí, Martin Bursík. Spolupráci mezi Lesy ČR a AOPK ČR vyjádřil svou podporu i ministr zemědělství Petr Gandalovič: „Jsem rád že státní podnik tak úzce spolupracuje s Agenturou ochrany přírody a krajiny. Důkazem dobré spolupráce je pro mne vznik těchto přírodovědně cenných lokalit, které nám umožní sledovat, jak se bude les vyvíjet bez zásahů člověka.“ Ministr Bursík k tomu doplnil: „Hospodářské lesy vyžadují z logiky věci jiný přístup než lesy v chráněných územích. Považuji ale za výborný signál, že Lesy ČR aktivně pracují na vyhledávání takových oblastí, kde bude možné uplatnit bezzásahový režim i mimo nejcennější zóny národních parků.“

„Vážím si naší současné spolupráce s AOPK ČR právě proto, že v minulosti nebyla tak úzká profesionální vazba mezi lesníky a pracovníky ochrany

přírody, jako je nyní“, uvedl generální ředitel Lesů České republiky, s. p., Jiří Novák a dodal: „Vymezená bezzásahová území se mohou do budoucna stát novodobými „pralesy“, kde jediným hospodářem bude sama příroda.“

Dohodu komentoval RNDr. František Pojer, ředitel AOPK ČR, slovy: „Nově uzavřená dohoda nadále prohlubuje dobrou spolupráci obou organizací. Zaručuje i do budoucna existenci současných a vznik nových bezzásahových území, kde se uchovává velmi cenné přírodní bohatství lesních ekosystémů a jejich biologické rozmanitosti.“

*Bc. Radek Drahný,
tiskový mluvčí, Lesy ČR, s. p.,
mluvci@lesy-cr.cz,
Mgr. Jitka Kozubková, AOPK ČR,
jitka.kozubkova@nature.cz,*

EVROPŠTÍ POSLANCI PRO KLIMATICKO-ENERGETICKÝ BALÍČEK

Členové Výboru pro životní prostředí Evropského parlamentu (EP) 7. října 2008 jednoznačně podpořili přijetí klimaticko-energetického balíčku, což je zá-

sadní soubor nové evropské legislativy, která podpoří snižování emisí skleníkových plynů, rozvoj obnovitelných zdrojů energie a zvýšení energetických úspor a zefektivní evropský systém obchodování s emisními povolenkami. „Jednoznačná podpora evropských poslanců je pro balíček dobrou zprávou. O to důležitější, že se jedná o podporu Výboru pro životní prostředí, jehož stanovisko bude pro plénum Evropského parlamentu zásadní,“ přivítal rozhodnutí ministr životního prostředí Martin Bursík.

„Není to samozřejmě definitivní tečka, jednání pokračují mezi členskými zeměmi, balíček samozřejmě musí projednat i Evropský parlament jako celek. Je to ale velice důležitý krok k tomu, aby byl celý balíček brzy schválen,“ zhodnotil výsledek jednání Výboru pro životní prostředí EP první náměstek ministra životního prostředí Jan Dusík, který se jednání přímo zúčastnil. „Poslanci Evropského parlamentu dali dnešním hlasováním ve výboru najevo, že stojí o rychlou dohodu. Nyní je na Radě EU, aby se snažila najít konsenzus s Evropským parlamentem. Úspěch jednání o klimaticko-energetickém balíčku ovlivní i úspěšnost jednání Evropské unie na prosincovém globálním klimatickém summitu v Poznani,“ řekl Dusík.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

POZVÁNKA

VÝSTAVA FOTOGRAFIÍ PRALESŮ

Moravská galerie v Brně, Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity (FSS MU), katedra environmentálních studií, a Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví pořádají od 16. října 2008 do 11. ledna 2009 v Moravské galerii v Brně výstavu fotografií nazvanou: *Neregulováno. Prales ve fotografii*.

S nápadem uspořádat výstavu *Neregulováno. Prales ve fotografii* přišli badatelé zabývající se výzkumem dynamiky přirozených lesů. Chtěli tak širší veřejnosti připomenout dvě významná „pralesní“ výročí, která připadají na rok 2008, letos uplynulo 170 let od vyhlášení přísné ochrany Žofínského pralesa a 150 let pralesa Boubínského.

Výstava představuje díla třiceti významných českých fotografů od 30. let 20. století až po současnost. Starší fotografie pocházejí většinou z fotogra-

fické sbírky Moravské galerie v Brně a jejich autory jsou mimo jiné Jaromír Funke, Josef Sudek, Josef Váchal a nejvýznamnější fotograf pralesů Rudolf Janda. Novější fotografie jsou od amatérských fotografů i od významných profesionálů a pedagogů (Bohumír Prokůpek, Miloš Šejn).

Autoři výstavy vnímají „prales“ jako spontánně se vyvíjející část přírody, jejíž dynamika je určena dřevinami bez ohledu na to, zda byla v minulosti ovlivněna člověkem. Spíše než pojem divočina, který evokuje oblast lidskou aktivitou nedotčenou, upřednostňují pojem divokost, který se naopak odvíjí od naší osobní zkušenosti.

Finanční podporu kromě Lesů ČR, správy NP a CHKO Šumava poskytlo i Ministerstvo životního prostředí ČR.

Michaela Dočekalová, tiskové oddělení MŽP

RNDr. VÁCLAV CÍLEK, ředitel Geologického ústavu AV ČR ŽIJEME V OBDOBÍ OBECNÉ ZMĚNY

Jste znám jako výrazná osobnost české intelektuální scény. Proč vás, původní profesí geologa, začalo zajímat právě životní prostředí v širších souvislostech?

Asi hlavní důvody jsou, že jednak se cítím být žákem doktora Ložka, se kterým jsem hodně dělal, a pak také, že v osmdesátých a devadesátých letech jsem hodně přecházel na výzkum holocénní historie. Tam je vždycky vztah k životnímu prostředí. A taky jsem si uvědomoval, že někdy je možná cennější navrhnout a prosadit nějakou rezervaci nebo nějaký přístup k ochraně světa nebo přírody, než něco nového vyzkoumat.

Jak moc vás potěšila Cena ministra životního prostředí, kterou jste loni dostal „za výrazný přínos k popularizaci české vědy, zejména geologie a klimatologie“?

Vždycky, když dostanu nějakou cenu, tak se leknu a mám tendenci to odmítat, což dost dobře nešlo. Pramení to z toho, že člověk často dostává ceny za to, co udělal kdysi dávno, a teď už je jinde... Už mezitím zblblnul. Myslím, že dostávat ceny je příznak úpadku člověka, takže jsem vlastně nebyl moc rád.

Kde jinde jste byl ve srovnání s tím, zač jste tu cenu dostal?

Já nevím... Jen bych řekl, že člověk se vyvíjí a směřuje někam dál a ta cena přišla třeba za knížku, kterou člověk promýšlel před pěti lety, vydal před třemi a mezitím už se v něm udál vnitřně nějaký posun dál.

Co se podle vás stalo důležitého v období poté, co vyšly knihy Richarda Heinberga *The Party's Over* o konci ropného mejdanu a váš průvodce ropným světem *Nejistý plamen*, který jste napsal s Martinem Kašíkem?

Stalo se toho hrozně moc. Věci, o kterých jsme před dvěma nebo třemi lety uvažovali jako o akademické možnosti nebo určité pravděpodobnosti, se najednou začaly plnit mnohem rychleji. Cena ropy najednou vylítla neobyčejně vysoko, pak zase spadla, ale na sto dolarů, což byla cena o dva, tři roky dříve nepředstavitelná. Horší je, se s Martinem Kašíkem domníváme, že v podstatě dochází

k zadrhávání ekonomického stroje. Že nás nečeká sice katastrofa, ale dlouhodobá stagnace ano. Konec konců ono je to v té knížce nebo i v jiných napsané, takže si tu nemusím zpětně hrát na nějaké předvídání, že v současné době k tomu dochází, ale z jiné strany, než jsme čekali – ze strany ekonomické. Pro mě je důležité, že vnímám tři základní linky a časy: Základní je linie klimatických a environmentálních změn, která je už v běhu, žijeme v ní, je spíš kumulativní, spíš pomalá, ale je prostřídána náhlými katastrofickými epizodami, jako byly záplavy v Číně nebo hurikán v Texasu. Tyhle kumulativní prvky směřují k nějaké větší změně, která pravděpodobně nastane za 20 nebo 30 let. To je tedy základní a pomalá linie. O něco výš je pro mě linie energetická: Department of Energy a další instituce, dokonce ruské, očekávají vážnější problémy se zásobováním, zejména ropou, která je krátkodobě nenahraditelná, už tak v letech 2011-2012. Pravděpodobně během dalších deseti let se dostaneme do změněné situace energetické. Třetí linie, kterou teď vnímáme nejsilněji, je ustanovení nějakého nového řádu v oblasti ekonomiky. Proces změn je teď nejvíce turbulentní, nejvíce rychlý v ekonomice. Ta prochází určitou korekcí, ale pod ní se skrývají ty další dvě pomalejší, ale stejně masivní, ne-li důležitější bubliny energie a životního prostředí, které nás nejspíš donutí k dalším korekcím.

Myslíte si tedy, že současná finanční krize nám připomíná, že žijeme na dluh nejen fosilně-energetický a souvisí s ním?

Tahle finanční krize s tím souvisí podobným přístupem ke světu. To znamená: kolonizovat, vyčerpávat, expandovat, jít neustále za nějakým pokrokem, což v ohraničeném prostoru není možné dělat neohrazeně dlouhou dobu. Já si civilizace představuji – je to podobenství odjinud – jako nádechy a výdechy. Doudíme se jakoby nadechovali a rostli a teď vydechujeme a jakoby se vracíme nazpátek.

Máte pocit, že se prohlubuje reflexe této situace?

Ano. Jsou tu dvě věci: Jednak reflexe situace a jednak chuť nebo možnost s tím něco dělat. Lidé dneska běžně reflektují, že svět je nastavený nějak špatně. Ale většina z nich je neochotná, nechce s tím nic dělat. Dokonce často se setkávám s názorem – ať to ještě dva nebo tři roky vydrží nebo něco podobného. Takže reflexe je hlubší, ale zároveň s ní je možná hlubší i apatie.

Může tahle situace s ropou a financemi urychlit rozvoj obnovitelných zdrojů nebo obecně změnu přístupu k využívání energie nebo technologický rozvoj?

Nejistota ve fyzickém světě, každodenním, praktickém, se pochopitelně musí nějak prokopírovat do světa mentálního. Ale v současné době je ten problém, že v energetice je všechno hrozně drahé. Ať už vyvrtání vrtu do šesti kilometrů, nebo postavení nového ropovodu, nebo větší přechod na obnovitelné zdroje. Základním znakem této ekonomické krize je neochota půjčovat, nedostupnost peněz a vysoký úrok. Tady podle mého názoru se skoro tragickým způsobem schází to, že bychom potřebovali velké investice na velkou změnu a zároveň je nemáme, dokonce každým dnem jsou v této chvíli peníze dražší a dražší a nedostupnější.

To se týká spíš technologické přeměny. Ale co přeměna v hlavách lidí? Třeba nám, jednotlivcům, lépe „docvakne“, že můžeme věci dělat energeticky méně náročně a přitom neštrádat...

Myslím, že nám to začne docvakávat v okamžiku, kdy energie bude ještě dražší. Určitě zárodek tohoto chování už tu obsažen je, ale není to dost. Změna něco stojí. Když to nemá být změna k nužotě, prostý posun k bídě, tak málo platné – musíte zateplit barák, opatřit si nový kotel a další věci. Ať chcete, nebo nechcete, prostě musíte do takové změny poměrně dost peněz investovat. Solární panely něco stojí, větrné elektrárny nejsou zadarmo, musíte k nim vybudovat logistické sítě, větrné elektrárny by se měly zásobovat plynovými... To není jednoduchá záležitost.

A co přesun prostředků od té spotřeby, která je zbytná, právě sem?

Když to uděláme příliš rychle, začnou krachovat firmy, které jsou na spotřebě závislé.

Je to hodně provázané...

Ano, je. Navrhoval bych míň věcí a úspornější styl života, ale ne rychle.

Co tedy v těchto souvislostech má podle vás smysl dělat – z pohledu jednotlivce, firmy, státu?

Každý na své úrovni zhruba tuší, co může dělat. Jedná se o úsporu světa. V první chvíli se jedná nejvíce právě o úspory, protože ty stojí relativně nejmíň, nemusí se do nich moc investovat. Něco málo omezíte a prodloužíte přechodové období mezi fosilními palivy a jinými druhy energie nebo mezi mentalitou konzumní a mentalitou nějakou jinou. Myslím si, že má cenu celkové zpomalení. Ale teď je nutné zvážit: Pokud si dobře pamatuju, jedna velká nákupní zóna na jihu Prahy spotřebovává tolik energie jako městečko pro 20 000 lidí – má mrazicí boxy, osvětlení a to všechno další... Máte tedy nutit domácnosti, aby spotřebovávaly podstatně míň, anebo raději omezit takovéto energeticky silně náročné projekty?

Jako spoluautor Velké knihy o klimatu zemí koruny české, která je pozoruhodná analytickými detaily z historie a zároveň zasazením Čech do globálních rozměrů, jste měl možnost a příležitost vnímat jednotlivosti právě v nejširších souvislostech. Jako geolog zároveň víte víc i o jiných cyklech na Zemi – o dusíku, síře... Jak se tyto cykly proměňují? Co s nimi my lidé děláme? Jak to ovlivňuje celou Zemi?

Pod vlivem ekologické tradice milujeme povídání o globálním oteplování a globálním cyklu uhlíku. Ve skutečnosti z hlediska globálního ekosystému jsou mnohem více znepokojivé právě globální cykly dusíku. Je to tím, že zejména díky spalovacím motorům vytváříme oxidy dusíku, které vytvářejí něco jako kyselinu dusičnou, ta se kombinuje s amoniakem, takže z nebe padá dusičnan amonný neboli hnojivo. Vidíme to všude. Eutrofizace vodních nádrží je velmi patrná, ale taky kopřivy rostou na místech, kde nikdy nerostly. To je středoevropská situace. Mimochodem, existují třeba analýzy, jak zarůstají na lomech skalní římsy, které pravděpodobně nikdy nebyly zarostlé křovinami, a dneska zarůstají. Znamená to, že tu probíhá plošné hnojení ve velkém.

Jak to souvisí s globálním cyklem dusíku?

Dneska lidmi vyrobený reaktivní dusík (inertní dusík je ten plynný, reaktivní jsou, dejme tomu, různé formy dusičnanů), tedy antropogenní cyklus reaktivního dusíku, je větší než přírodní. Nejhorší dopad má na korálové útesy, symbiózu polypů a řas, které v lépe hnojeném prostředí získávají navrch nad polypy, anebo, když je dusíku opravdu hodně, je dokonce řasa zatlačena sinicemi. Sinice obalí útesy zeleným kobercem, který posléze vyhnije, a pak zbývají bílé útesy bez života. Biodiverzitu dnes ohrožuje

globální cyklus dusíku mnohem víc než pouhé klimatické změny. Je to dobře vidět na všech stepích, leso-stepích, skalních stepích, které zarůstají v místech, kde nikdy nezarůstaly, a vytlačují pryč kytky.

Je to tedy patrné i v místech daleko od civilizace?

V primárním bezlesí ano. Je to patrné všude: nad oceánem, nad pevninou. Ty toky se liší regionálně, ale je to globální fenomén.

Co ještě je z vašeho pohledu takhle dramatické?

Dramatické asi není nic, ale – ať mluvíme z hlediska střední Evropy – stále jsou hodně znepokojivé kyselé deště, které jsou teď víc dusičnanové než síranové. Způsobují vymývání půdních alkálií a oslabování lesa hlavně tam, kde jsou chudé a neúživné půdy, to znamená v oblastech, jako jsou Jeseníky, Českomoravská vysočina, horské a podhorské oblasti jako takové. Podle mého názoru, který jsem řekl možná už před deseti lety, základem série lesních kalamit, ať už za ně bezprostředně může vítr, kůrovec nebo těžký sníh, je oslabení lesa následkem dlouhodobého působení kyselého prostředí na lesní substrát. Takže to bude pokračovat...

Jste obšírně poučený o ekologických souvislostech. Jak se vám s tím vědomím žije?

Žije se mi s tím tak, že stejně za 15 až 20 tisíc let přijde doba ledová – tedy velice pravděpodobně – a nějakým způsobem to anuluje.

A když se podíváme časově trochu blíže?

Žijeme v období obecné změny. Je to změna klimatická, energetická, finanční. Někakým způsobem to jde pohromadě a nějakým způsobem to ovlivní vývoj civilizace. Konkrétně u nás je ve hře několik věcí: Především krása přírody zůstává. Člověk není schopen to zničit celé. Byl jsem teď na Slavkovském lese a tam lidské zásahy téměř nejsou vidět. Pak ale jste v okolí Prahy, vidíte úbytek orné půdy, zastavování, tvorbu silnic. Člověk je v podstatě vůči tomu bezbranný. Možná by mělo být někde už jasně řečeno, že největším problémem životního prostředí dneska není ochrana přírody jako taková, ale suburbanizace a dálniční nebo silniční provoz. Znamená to, že životní prostředí dnes nejvíc ohrožují věci, které nejsou v gesci ministerstva životního prostředí, nebo jenom okrajově. Je to vždy takové to kolísání mezi pesimismem a optimismem...

Vaše Krajiny vnitřní a vnější se staly jako slovní spojení součástí obecnějšího českého jazyka. Vy jste se v té knize vyrovnával i s tím, jak chudne geodiverzita, mění se nebo i mizí krajinné prvky, nebo dokonce celé struktury, to jsou vlastně ty silnice a urbanizace kolem měst. Je to pro lidi větší problém ekologický, nebo psychologický a duchovní?

Odpovím jinak: V posledním měsíci jsem fíral na většině fungujících šachet na území České republiky, takže jsem se zase dostal do života horníků. A skrze to člověk vnímá potíže života kolem roku 1920 nebo v 19. století, kdy lidé čelili třeba tomu, že žili v jedné místnosti, a ještě tam měli nájemníka. Takže na jednu stranu vnímám jako doopravdy velké dobrodiní téhle civilizace, že lidi mají své domy, splachovací záchody, že mají čerstvé pečivo nebo že nemusejí pracovat v sobotu, mají osmi-hodinovou pracovní dobu. To nejsou samozřejmosti. Jsou to doopravdy velké civilizační výdobytky, takže vrátit se do doby, kdy příroda byla mocnější a sídel bylo relativně málo, asi už nikdy nebude možné. Ale zároveň my – aspoň část lidí – jsme po generace nějakým způsobem v kontaktu s půdou, krajinou, a teď, když se to kolem nás ničí, tak nás to taky poškozuje. Ale já nevím, jestli mladá generace není jiná. Tím si nejsem jistý. Je to možná tím, že nezažili výlety se školou, kterých je čím dál méně, nějaký typ pionýrských táborů, ať už to nazveme jakkoli, nebo zkušenost jet za babičkou na venkov. To už dnes téměř neexistuje.

Zpravidla se říká, že to není dobře, když mladá generace sedí u počítačů, žije ve virtuálním světě, ale když člověk pozoruje své děti, může nabýt dojmu, že budou jiné a že je to třeba tak moc nepoškozuje... Nebo máte pocit, že odtržení od půdy nás může poškodit jako lidstvo?

Může nás poškodit, myslím, v jednom aspektu: ne psychologickém, ale naprosto fyzickém. Když se udělá analýza kolapsu civilizací – a že jich bylo velice mnoho – téměř vždycky za ten kolaps může změna primární produktivity, tedy to, co nějaká jednotka země je schopná vyprodukovat. A pokud doopravdy přijdeme o zemědělskou půdu, pokud si neudržíme jasnou zpětnou vazbu k místu a budeme předpokládat, že se ty věci dají třeba dovézt, pak tady doopravdy dochází k odtržení podobně, jako finanční trhy si zadělávaly na průsvih díky nějaké odtrženosti od reality.

A to vám připadá nebezpečné z hlediska zachování druhu, řekněme...

Jak hlediska civilizačního, tak i z hlediska kultury.

Čím jsou vám geologické vědy?

Především jako východisko, fundament. A věda obecně je dobrá, protože má dobrou metodiku: Jak zacházet s údaji, jak je ověřovat. Přinejmenším věda vede k rozlišování, kdy se jasně pohybujete ve sféře faktů, kdy už nějakých hypotéz, nebo nějakých ještě odvozenějších údajů.

A čím vám je geologie?

Pro mě pořád je nějakým způsobem základem života, to neumím líp říct... Bez těch tvarů povrchů, bez jeskyní, skalních stěn, kaňonů by se mi žilo mnohem hůř a jinak, než se mi žije.

Pokusím se o výčet vašich knih, jak jsem je našla na wikipedii. Kromě toho, co už tu bylo zmíněno, napsal jste Podzemní Prahu...

To byla tenká brožurka, ale teď vyjde konečně důstojné vydání.

...Píseň pro odcházející duši, Střední Čechy: příroda, krajina, člověk, Makom, Vstoupit do krajiny, Tichý břeh světa, Střední Brdy, Tsunami je stále s námi, Mrtvá kočka, Borgesův svět... Něco mi uniklo?

Asi jo, ale nemá cenu dělat celý výčet.

Která je vaše oblíbená práce?

Mám rád Sádlovu monografii Krajina a revoluce, kde jsem nejposlednějším ze spoluautorů, a proto tu knížku mám rád, že ji vlastně psal někdo jiný.

S jakým tématem se porovnáváte teď? Co píšete nebo budete psát?

Teď vyšlo druhé doplněné vydání Nejistého plamene a vyjde Podzemní Praha, což je kromě věcného katalogu podzemních objektů, jeskyní a dolů, sklepů a kanalizací, grot a krypt na území Prahy, také povídání o tom, co to podzemí vlastně znamená. Pak ještě vychází další sbírka esejů k Makomu. Bude se jmenovat Dýchat s ptáky, s podtitulem Obyčejné texty o světle paměti, pravdě oblaků a potěše míst. Je to zase staré téma – co to je paměť krajiny, k čemu ji potřebujeme, jak nám pomáhá. Pravda oblaků je o současných klimatických změnách. Utěcha míst je o tom, že jsem předpokládal před rokem, kdy jsem to začal dávat dohromady, že začneme hodně věcí ztrácet díky ekonomické stagnaci, ale že nám hodně pěkných věcí zůstane, jako třeba ti ptáci.

Co vás teď zajímá, co chcete prozkoumat jako téma? Co si chcete sám pro sebe vyjasnit?

Upřímně řečeno, co si chci sám pro sebe vyjasnit, je míra stažení se z tohoto světa energií, politik, strategií a papírů. To znamená, nakolik se člověk doopravdy může stáhnout do soukromí. Ale jinak musíme například připravit nějakou knížku o říční nivě, což je taky docela pěkná věc. A dávali jsme společně s kolektivem přírodovědců a archeologů dohromady knihu o kolapsech civilizací, a tu považuju taky za docela důležitou.

Na co se těšíte?

Teď nejvíc ze všeho se těším, že v listopadu mám jet právě s egyptology do oblasti egyptské Západní pouště na Gílf Kebír. Na druhou stranu však víme, že je to oblast, kde teď byli uneseni turisté a dneska dopoledne mi profesor Verner starostlivým hlasem líčil, jak je ta oblast zaminovaná, jak tam jeho přítel, egyptský specialista na poušť, přišel o nohu a o ruku a jak si na to tedy musíme dávat pozor.

Přesto tam jedete a těšíte se...

Těším se na poušť.

Chtěl byste se sám ještě k něčemu vyjádřit v souvislosti s životním prostředím nebo se současnou situací?

Řekl bych něco k ministerstvu životního prostředí v kontrastu s ministerstvem kultury: Neustále si uvědomuju rozdíl mezi památkáři a ochránci přírody nebo ekology. Je to tím, že většina ministrů životního prostředí měla vztah k ČSOP nebo k nevládním organizacím nebo ekologickým organizacím jako takovým, takže ekologové vždycky měli aspoň nějaké zázemí v ministerstvu životního prostředí. Na druhé straně památkáři jsou vnímáni jako lidé, kteří dovolí všechno velkým developerům, a nic, pomalu ani vyměnit kliky, obyčejnému člověku. Památkáři nikdy neměli podobné zázemí, jako je ministerstvo životního prostředí. Považuju za důležité, má-li se něco dosáhnout v rámci všech možných politických kompromisů v rámci životního prostředí, aby ministři přicházeli jako přátelé životního prostředí, a ne jako lidé, kteří ustupují tlakům. Takže mě vlastně do značné míry zneklidňuje situace ve Straně zelených, protože vnímám reakce na tuto stranu ve svém okolí – před dvěma roky byly spíš kladné, teď jsou spíš záporné. Myslím to spíš jako apel k jednotě. Být v opozici za této politické situace nemusí znamenat už vůbec nic. Ale mít možnost, přes veškeré výhrady k moci, nějakým způsobem konstruktivně zasahovat je obrovitá výhoda. Jen aby se o tu výhodu nepřišlo...

Jinými slovy jste řekl, že má smysl dělat politiku.

Ano.

Má smysl usilovat o politickou moc.

Ano. Pokud tu politiku děláte i za cenu nějakých ústupků, tak je pořád nějaká šance něco udělat. Ale pokud jste v opozici, tak jsou ty šance podle mého názoru čím dál menší. To se týká velké politiky. Na úrovni okrašlovacích spolků situace už záleží na dohovoru se starostou nebo s radnicí a podobně. Ale velká koncepční řešení dnes mohou přijít jenom z politiky, nikoli z opozice.

Vy si tedy vážíte toho, když se někdo rozhodne jít do politiky a prosazovat věci, které mají pomoci životnímu prostředí, památkám...

Ano, spíš ano. I když sám jsem možnost politické kariéry odmítl. Řekl jsem si, že má síla je spíš v psaní, zprostředkování informací. Neschopných politiků, jako bych byl já, může být mrak. Lidí, kteří napíší takovéhle knížky, je relativně málo...

Ptala se Hana Kolářová, 6. října 2008

Foto L. Teplý

PERSPEKTIVY SPOLUPRÁCE ČR S ORGANIZACÍ EUMETSAT

Co přinese České republice plné členství v Evropské organizaci pro využívání meteorologických družic (EUMETSAT)? Na Ministerstvu životního prostředí se 17. září 2008 konal seminář s názvem *Perspektivy spolupráce ČR s organizací EUMETSAT*. Seminář pořádalo MŽP ve spolupráci s Českým hydrometeorologickým ústavem (ČHMÚ) a EUMETSAT v souvislosti s ratifikací přístupu České republiky k EUMETSAT. Účastníci se jej zástupci z řad státní správy, Armády ČR, vědeckých institucí i tisku a hledali odpověď na úvodní otázku.

Připravujeme se na plnohodnotné členství

Seminář, jehož cílem bylo seznámit účastníky s činností a úlohami organizace, je tradiční součástí přípravy každého přistupujícího státu na plné členství. Česká republika, která s EUMETSAT již několik let spolupracuje formou přechodného statusu spolupracujícího státu, by se měla stát plnohodnotným členem organizace k 1. lednu 2010.

EUMETSAT, sídlící v německém Darmstadtu, vznikla jako samostatná mezinárodní organizace v roce 1986, a to vyčleněním z Evropské vesmírné agentury (ESA). EUMETSAT tvořilo na počátku jejího fungování 17 evropských států. V současnosti organizace poskytuje data 30 evropským státům (21 členským a 9 spolupracujícím).

Tři generace družic

EUMETSAT provozuje systém družic na geostacionární dráze a polárních drahách, kterým je monitorována jak atmosféra, tak povrch pevniny a oceánů. Družice Meteosat druhé generace, umístěné na geostacionární dráze, snímají prostor nad Evropou každých 15 minut. Družice Meteosat první generace jsou rozmístěny nad Indickým oceánem, kde svými snímky přispívají k fungování regionálního varovného systému před tsunami. Nyní je vyvíjena třetí generace družic Meteosat, jejichž spuštění se očekává v roce 2015.

Družice Metop-A, která je první evropskou meteorologickou družicí vypuštěnou na polární dráze,

poskytuje detailní pozorování atmosférických podmínek, teplotní a srážkové profily, informace o chemickém složení a aerosolech v atmosféře. Výsledná data, snímky a ostatní produkty určené pro každodenní i dlouhodobé sledování počasí, resp. klimatu přicházejí z kontrolního centra EUMETSAT v německém Darmstadtu do ČHMÚ 24 hodin denně, 365 dní v roce. ČHMÚ data poskytuje všem ostatním orgánům a institucím v ČR.

Základ moderních předpovědí

Kromě družic EUMETSAT spravuje rostoucí síť zařízení pro aplikaci družicových dat, jednotlivé body sítě se nacházejí v národních meteorologických službách po celé Evropě, jejich výstupy jsou důležité pro modelování klimatu a numerické modely předpovědi počasí. Typickými příklady výstupů jsou větrné vektory, teploty mořského povrchu a povrchové albedo (míra odrazivosti).

Primárním využitím snímků z meteorologických družic je krátkodobá předpověď počasí a výstrahy před nebezpečnými meteorologickými jevy. Družicové snímky jsou společně s radarovými daty a numerickými modely základními nástroji moderní předpovědní a výstražné služby, díky numerickým modelům se přesnost předpovědí stále zvyšuje. Jsou klíčové i pro monitorování jarních a letních konvektivních bouří (potenciálně nebezpečných bouří doprovázených přívalovými srážkami, silným krupobitím, tornády), monitorování tvorby a roz-

Z pražského semináře o perspektivách spolupráce ČR s organizací EUMETSAT.

sahu mlh a nízké inverzní oblačnosti, upřesnění charakteru frontální oblačnosti, monitorování plošného rozsahu sněhové pokrývky atp. Jsou využívány především pro potřeby zajištění leteckého provozu, silniční dopravy, zemědělství, energetiky a telekomunikací, turistického ruchu aj. V případě mimořádných živelných událostí jsou jedním z klíčových informačních zdrojů pro potřeby krizových štábů a Armády ČR. V neposlední řadě jsou výstupy z meteorologických družic určeny i široké veřejnosti, tradičně formou televizního zpravodajského vysílání, neustále stoupá zájem o meteorologické informace získávané přes internet.

Spolehlivá data

Z důvodu rostoucích obav z globálních změn klimatu EUMETSAT zaměřila svou pozornost na shromažďování dat z dlouhodobých měření ve vesmíru, čímž jsou data očištěna od vlivů místních podmínek. Specializované družice Meteosat na geostacionární dráze a nové družice Metop, vypouštěné na nízkých polárních drahách, umožňují měřit např. mořské ledovce, vegetační pokryv, chemické parametry atmosféry a sílu ozónové vrstvy aj. Díky širokému spektru měřených parametrů a vysoké spolehlivosti jsou tato data využívána pro vědecké účely.

Přínosy pro Českou republiku

Česká republika získá plnohodnotným členstvím v organizaci EUMETSAT, kromě neomezeného přístupu k veškerým snímkům pořízeným družicemi a ostatním datům, která jsou pořizována v rámci sítě zařízení pro aplikaci družicových dat, také možnost spolurozhodovat o budoucím vývoji evropských meteorologických družic. Přistoupí-li Česká republika k EUMETSAT v roce 2010, bude mít jedinečnou příležitost od počátku se plně účastnit nově vyvíjeného programu Meteosat třetí generace.

Díky plnému členství získají občané České republiky také možnost být zaměstnáni přímo v centrále EUMETSAT. České firmy i výzkumné instituce budou moci získávat zakázky na vývoj a výrobu součástek jak z vlastních družic, tak i doplňkového vybavení na zemi.

Mgr. Eva Kryžová,
odbor mnohostranných vztahů MŽP
Foto autorka

Evropa 1. října 2008, 13:15 světového času, tedy 15:15 SELČ, z meteorologické družice.

Zdroj: © 2008 EUMETSAT

NÁMĚSTEK GENERÁLNÍHO TAJEMNÍKA OSN ACHIM STEINER NAVŠTÍVIL PRAHU

Dne 8. října 2008 navštívil Prahu náměstek generálního tajemníka OSN a výkonný ředitel Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) Achim Steiner. Během své jednodenní návštěvy vystoupil Achim Steiner v ranním vysílání České televize, kde blíže představil obsah své přednášky „Životní prostředí a mezinárodní bezpečnost“, kterou během dne přednesl na půdě Ústavu mezinárodních vztahů v Praze. Achim Steiner také uskutečnil pracovní jednání s 1. náměstkem ministra životního prostředí, viceprezidentem byra 24. zasedání Řídící rady UNEP Janem Dusíkem a místopředsedou vlády a ministrem životního prostředí Martinem Bursíkem.

Pracovní jednání: klima, nebezpečné kovy, zelené celnice...

Hlavním tématem jednání byla diskuse nad programem 25. zasedání Řídící rady UNEP/10. globálního fóra ministrů životního prostředí, které se uskuteční ve dnech 16. – 20. února 2009 v Nairobi. ČR na něm bude vystupovat v roli předsednické země Rady Evropské unie.

Na počátku jednání byl zhodnocen dopad aktuální světové finanční krize na přijetí energeticko-klimatického balíčku EU. Panovala shoda na tom, že současná finanční krize destabilizuje závazky, které státy přijaly v oblasti změny klimatu. Proto je důležité, aby Rada EU přijala závěry ke klimaticko-energetickému balíčku v co nejbližší době, aby EU měla k dispozici relevantní pozici pro konečné jednání o post-2012 režimu pro 15. zasedání konference smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu, které se bude konat v prosinci 2009 v Kodani.

Další diskuse byla zaměřena především na priority České republiky, které se bude na zasedání UNEP, jako předsednický stát Rady EU, snažit prosadit. Hlavním cílem ČR bude zejména dosáhnout přijetí rozhodnutí o zahájení vyjednávání o právně závazném nástroji k vyřazování rtuti z používání a výroby, s mož-

ností zařadit do tohoto nástroje v budoucnu i další nebezpečné kovy, jako jsou olovo a kadmium. Právě vyjednávání o nakládání se rtutí bude jedno z nejobtížnějších; proti přijetí zmíněného nástroje stojí především velké globální ekonomiky jako USA, Indie a Čína, největší producenti této chemické látky na světě.

S tím souvisí i další priorita ČR, kterou je prevence nelegálního obchodování a přepravy nebezpečných chemických látek, a tím i příspěvek k implementaci strategických cílů Strategického přístupu mezinárodního nakládání s chemickými látkami, známého pod zkratkou SAICM. V této souvislosti uspořádá ČR společně s divizí UNEP pro technologie, průmysl a hospodářství na zasedání UNEP doprovodnou akci k problematice podpory Iniciativy zelených celnic (Green Customs Initiative), mezinárodně uznávané iniciativy k boji proti nezákonným přepravám toxických látek, nebezpečných odpadů, látek poškozujících ozónovou vrstvu a živých modifikovaných organismů.

Životní prostředí a mezinárodní bezpečnost

Ve své přednášce v Ústavu mezinárodních vztahů se Achim Steiner zaměřil především na rozbor příčin potravinové krize, které celosvětová společnost v současné době čelí. Jednu z příčin této krize vidí Achim Steiner v extrémních projevech počasí (sucho, desertifikace a degradace půd) souvisejících s měnícím se klimatem. Ceny potravin v důsledku dopadů změn klimatu vzrostly za poslední dekádu až o 200 %. A jsou to především rozvojové země, které se s následky změny klimatu musí vypořádávat. Takovým příkladem může být Súdán, kde dopady změny klimatu způsobily stěhování velkého počtu místních obyvatel kvůli následkům rozšiřování pouští, nebo vystěhování obyvatel v Bangladéši kvůli častému opakování extrémních záplav. Podle Achima Steinera mohou následky změny klimatu vést až k ozbrojeným konfliktům o přírodní zdroje.

Náměstek generálního tajemníka OSN a výkonný ředitel Programu OSN pro životní prostředí Achim Steiner s místopředsedou vlády a ministrem životního prostředí Martinem Bursíkem.

Achim Steiner při jednání s prvním náměstkem ministra životního prostředí Janem Dusíkem.

Zvláště velké rozvojové země se začínají významnou měrou podílet na znečišťování životního prostředí a vypouštění emisí skleníkových plynů. Jednou z příčin je současný trend přesunu průmyslového sektoru do rozvojových zemích, kde nejsou tak přísné environmentální a sociální standardy a normy, což má za následek přesun zodpovědnosti za znečištění životního prostředí z rozvinutých zemí do zemí rozvojových. Tento trend má jak geopolitické, tak i ekonomické dopady. Rozvojové země, jako Čína, Indie a Brazílie, se stávají novými klíčovými ekonomickými hráči, což se může negativně odrazit i na změnách klimatu a znečišťování životního prostředí. Rok 2007 tak byl rokem, kdy bylo vyprodukováno nejvíce emisí CO₂ v historii.

Naděje a návrhy řešení

Naději do budoucna spatřuje Achim Steiner především v úsporách energie a využívání alternativních zdrojů energie. Příkladem mohou být země jako Dánsko, které v minulosti investovalo do obnovitelných zdrojů energie, nebo Německo, které se soustředilo na větrnou energii, a také Mexiko, které vyrábí dvě třetiny fotovoltaických článků na světě. Hlavními přínosy tzv. zelené ekonomiky jsou nejen ekonomické a sociální aspekty, jako je vznik nových pracovních příležitostí, ale i úspěchy environmentální, kdy dochází ke snižování zátěže životního prostředí. Je patrné, že jevy životního prostředí budou i v budoucnu ovlivňovat globální ekonomiku. Je tedy více než důležité, aby se výzvy v oblasti životního prostředí staly příležitostí pro inovační technologický rozvoj, v němž bude podnikatelský sektor kontinuálně hrát významnou roli.

Z hlediska institucionálního je dle Achima Steinera důležitá reforma mezinárodní správy v oblasti životního prostředí v rámci procesu celkové reformy OSN. Vývoj globální ekonomiky bude podle něj do velké míry na této reformě záviset. Ekonomický sektor by měl přijmout za své dva důležité aspekty – spravedlnost a zodpovědnost. Bude záležet na jednotlivých mezinárodních organizacích, aby politikům i podnikatelské sféře poskytovaly vědecky podložené informace a ověřená data. Klíčové pak bude shodnout se na jednotlivých standardech a normách. Musíme

si však uvědomit, že řada environmentálních problémů včetně změny klimatu je záležitostí přesahující hranice jednotlivých států a každý by měl nést svůj díl zodpovědnosti za jejich řešení. K tomu by měla přispět právě zmíněná reforma OSN.

Achim Steiner a Martin Bursík o přípravě zasedání UNEP

Diskuse Achima Steinera a Martina Bursíka se blíže zaměřila na obsah témat ministerských konzultací Globálního fóra ministrů životního prostředí, které budou probíhat během 25. zasedání Řídící rady UNEP. Hlavním záměrem těchto témat je přimět ministry životního prostředí diskutovat, vyměňovat si své zkušenosti a hledat inovativní řešení aktuálních globálních problémů souvisejících s procesem globalizace ve vztahu k životnímu prostředí. Tedy jak jednotlivé státy využívají globálních vědomostí na národní úrovni a také jak státy zohledňují otázky změny klimatu na národní úrovni.

Ministři budou během nadcházejícího zasedání UNEP diskutovat o současné potravinové krizi, dopadech změny klimatu na zásoby vody, výrobu a spotřebu potravin, energetické zásoby, využívání půdy. Mezinárodní správa v oblasti životního prostředí, druhé téma ministerských konzultací, by měla zejména akcentovat potřebu vytvoření efektivní správy životního prostředí na národní úrovni jako podmínky fungující mezinárodní správy životního prostředí na úrovni globální.

Achim Steiner a Martin Bursík také diskutovali stěžejní agendu 25. zasedání Řídící rady UNEP, především problematiku mezinárodního nakládání s chemickými látkami a synergie mezi mnohostrannými environmentálními úmluvami. Závěrem Achim Steiner velmi ocenil úlohu České republiky, kterou v UNEP zastává, vyzdvihl její čelní místo v rámci působení v Evropské unii a východoevropské regionální skupině, kde je ČR velmi aktivní.

*Mgr. Veronika Schneidrová,
odbor mnohostranných vztahů,
Ministerstvo životního prostředí ČR,
e-mail veronika.schneidrova@mzp.cz
Foto MŽP – Martin Mašín*

CARTAGENSKÝ PROTOKOL O BIOLOGICKÉ BEZPEČNOSTI – PÁTÉ VÝROČÍ

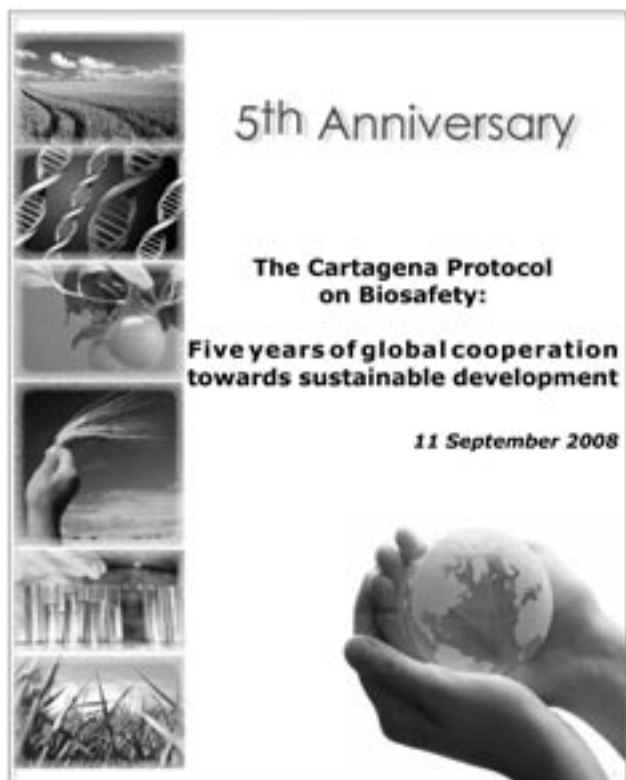
Dne 11. září 2008 uplynulo pět let od doby, kdy vstoupila v platnost jedna z významných smluv z oblasti životního prostředí – Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti (CPB) k Úmluvě o biologické rozmanitosti.

Tématem tohoto výročí se stalo: „Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti: Pět let globální spolupráce směrem k udržitelnému rozvoji“ („*The Cartagena Protocol on Biosafety: Five years of global cooperation towards sustainable development*“). Toto téma indikuje návaznost na významná vrcholná mezinárodní zasedání a dokumenty z nich vzešlé, počínaje Světovým summitem v r. 1992 v Riu de Janeiro a přijatou Agendou 21. Protokol je zaměřen na ochranu a bezpečnost při zacházení, využívání a přenosu živých modifikovaných organismů, jež jsou výsledkem moderních biotechnologií a mohou mít nepříznivý vliv na biologickou rozmanitost, a to především při přenosu přes hranice států. Protokol vyplnil vážnou mezeru v mezinárodní legislativě. Předcházela mu některá právně nezávazná opatření a pravidla, zpracovaná v rámci mezinárodních organizací, jichž se daná tematika dotýká (UNIDO 1992, OECD 1992, FAO 1993, UNEP 1995).

Přijetí Protokolu dne 29. ledna 2000 (proto označován za první významnou environmentální smlouvu dvacátého prvního století) předcházela složitá mezi-

národní jednání, probíhající za velké pozornosti nejen vládních představitelů rozhodujících států, ale též nevládních organizací, které přijetí značně podpořily a přivítaly. Protokol vstoupil v platnost tři měsíce po obdržení 50. ratifikace. Dnes má 151 smluvních stran (150 států a Evropské společenství). Nejvyšším orgánem je zasedání Konference smluvních stran, které dosud přijalo přes 60 rozhodnutí o mechanismech a postupech umožňujících efektivní plnění Protokolu. Závěry posledního – čtvrtého zasedání (Bonn, květen 2008) byly podrobněji rozebrány v č. 7-8/2008 Zpravodaje. Významným nástrojem pro výměnu informací, jako nezbytné podmínky pro úspěšnou mezinárodní spolupráci a dodržování zásad Protokolu, se stal Informační systém CPB (tzv. Biosafety Clearing-House – BCH), jehož pilotní fáze byla spuštěna v dubnu 2001, a který propojuje informační systémy jednotlivých smluvních stran (www.cbd.int/biosafety/bch).

V rámci Protokolu bylo ustaveno několik komisí a pracovních skupin, pověřených řešením vybraných záležitostí, ať již obecně významných či aktuálních v určitém období. Do první skupiny patří komise sledující plnění závazků vyplývajících z Protokolu (Compliance Committee), na níž se možno se obracet v případě problémů spojených s neplněním závazků, jejichž kompetencí však nebylo dosud plně využito. Významným současným procesem, jímž byla pověřena specializovaná skupina, je vypracování pravidel pro právní zodpovědnost a odškodnění za případné škody vzniklé živými/geneticky modifikovanými organismy. Pro méně rozvinuté země je nezbytné zajištění kvalifikovaných odborníků, technického vybavení v souladu s platnými normami a potřebných finančních zdrojů. Pro tyto účely byly uvolněny prostředky z Globálního fondu životního prostředí (GEF), které jsou poskytovány prostřednictvím projektů zaměřených na vytvoření systému biologické bezpečnosti ve vybraných státech (strategické dokumenty, legislativa, administrativní systém, kontrola a monitorování, informování a zapojování veřejnosti do rozhodovacího procesu) a na jeho praktické plnění. Do projektů se zapojilo více než 100 států ve všech geografických regionech světa, za technické pomoci mezinárodních agentur/programů (Program OSN pro životní prostředí – UNEP či Program OSN pro rozvoj – UNDP).

Milena Roudná,
odbor rozvojové a projektové
spolupráce/odbor environmentálních rizik MŽP
Poster: www.cbd.int

WILD WONDERS OF EUROPE

Multimediální projekt Wild Wonders of Europe si klade za cíl prostřednictvím fotografií, výstav, knih a také webových stránek ukázat rozmanitost přírody v Evropě. Padesát fotografů z celé Evropy chce svými fotografiemi upozornit nejen na místa, živočišné a rostlinné druhy, které

úspěšně chráníme, ale také na ty, které potřebují stále naši pomoc. Projekt začal v květnu 2008 a potrvá čtrnáct měsíců. Podporuje ho také Evropská komise.

(red)

Snímek z prezentace významného španělského fotografa José B. Ruize, který v rámci projektu Wild Wonders of Europe přijel fotografovat do Národního parku České Švýcarsko.

Zpravodaj Ministerstva životního prostředí • Ročník XVIII, číslo 11/2008 • Vychází 12x ročně • Vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10, tel. 267 122 549 • Odpovědná redaktorka Mgr. Hana Kolářová, tel. 261 910 608, e-mail hana.kolarova@tiscali.cz • Administrace a objednávky SEVT a. s., Pekařova 4, 181 06 Praha 8, tel. 283 090 352, fax 233 553 422, e-mail sevt@sevt.cz • Sazba Informica, tisk PeMa Praha • Předplatné měsíčníku Věstník a Zpravodaj MŽP s čtvrtletníkem EIA • IPPC • SEA pro rok 2008 je 800,- Kč • Číslo 11/2008 předáno do tisku 15. 10. 2008